

Situatieanalyse voltijd primair onderwijs (PO) voor hoogbegaafden (HB) in Nederland

Eindrapport

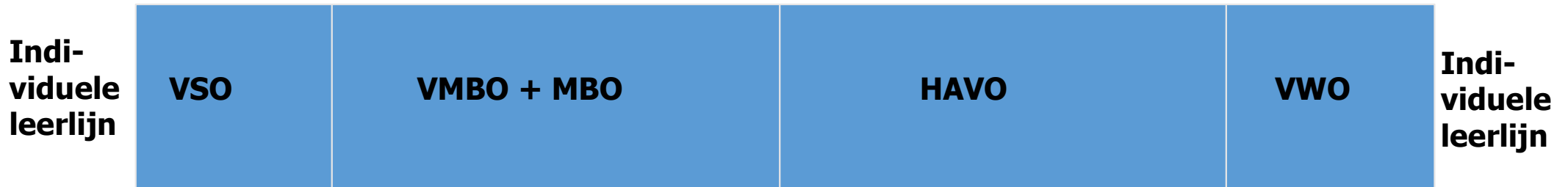
Uitgevoerd in opdracht van 6 basisscholen die voltijd PO voor hoogbegaafden aanbieden

10 februari 2022

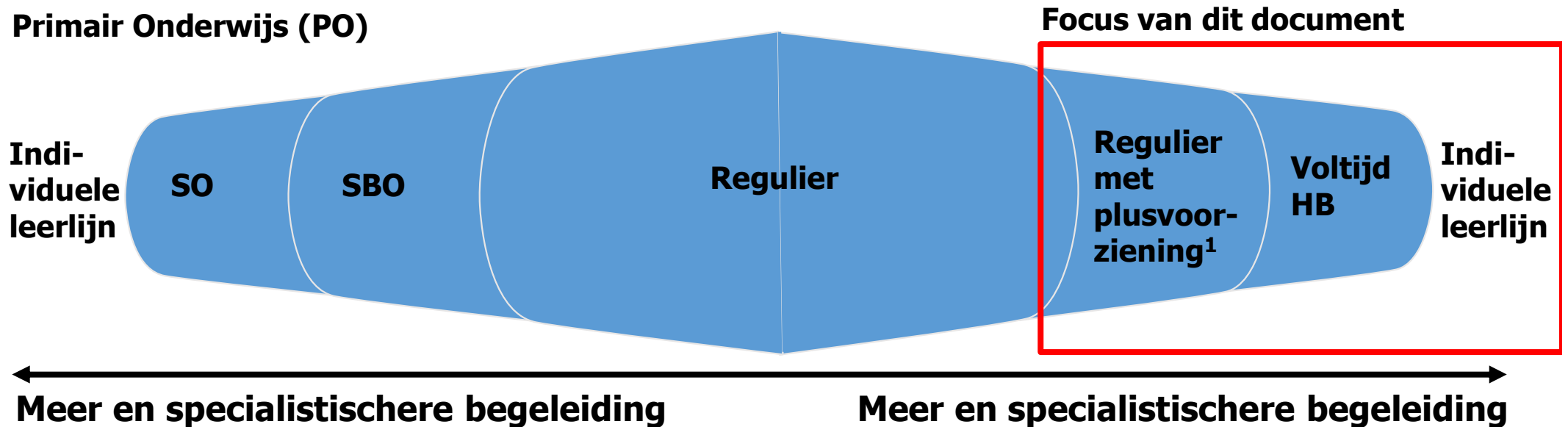
Auteur: ir. Loek Zonnenberg, MBA

Welke onderdelen van het funderend onderwijs worden in dit document besproken?

Voortgezet onderwijs (VO)

Primair Onderwijs (PO)

Publieke scholen in Nederland hebben tezamen de verplichting om voor het gehele spectrum van funderend onderwijs een voldoende aanbod van kwalitatief hoogstaand onderwijs te bieden en dit continu te verbeteren

Er zijn uitdagingen over de gehele linie van het funderend onderwijs. De scope van het onderzoek is door de opdrachtgevers beperkt tot PO voor (hoog)begaafden, en met focus op voltijd PO voor hoogbegaafden

De voorgestelde oplossingen in dit eindrapport voor primair onderwijs voor (hoog)begaafden ontslaan alle publieke scholen niet van bovengenoemde verplichting (voor alle funderende onderwijsvormen, voor alle leerlingen)

¹ Bijvoorbeeld part-time extra individuele begeleiding of in kleinere groepen in een (boven schoolse externe) plusklas samen met (meer)begaafden die niet hoogbegaafd zijn

Dit document bestaat uit drie onderdelen

① Het onderzoek in één oogopslag

② Eindrapport: Situatieanalyse voltijd HB PO in NL

③ Bijlage: Ondersteunende schema's bij het eindrapport

Het onderzoek in één oogopslag

1a: Waarom HB PO leerlingen passend ontwikkelen?

- Er is in Nederland een diverse groep van ongeveer 37.000 (2,5%) hoogbegaafde (HB) leerlingen in het primair onderwijs (PO)
- HB leerlingen hebben een sterke leer- en sociaal-emotionele behoefte aan een eigen onderwijsvorm met andere HB leerlingen¹
- Wettelijke verplichting dit publiek te voorzien en dit is in Rutte IV akkoord verankerd: “het beste uit excellente leerlingen halen”
- Het is goed voor onze kenniseconomie op lange termijn
- Het voorkomt schrijnende gevallen van thuiszitters met bijbehorende maatschappelijke kosten inclusief jeugdzorg

2a: Wat is het belang van voltijd HB PO?

- Betere leeropbrengsten in het voltijd HB t.o.v. “part-time” plusklas²
- Een groot deel HB leerlingen in deze plusklas heeft problemen vanwege “HB-zijn” die daar niet kunnen worden opgelost²
- Groot deel HB leerlingen in het reguliere PO wil naar voltijd HB
- ~90% in voltijd HB is uit noodzaak overstapt vanuit regulier PO (~50% had plusvoorziening); IQ is een goede risicovoorspeller
- Voor de overstap: allen hadden leer- en/of welbevindenproblemen
- Na de overstap: >90% had een (sterke) verbetering hierin en ~45% had geen zorgondersteuning meer nodig; de rol van de voltijd HB-basisschool en de omgeving met “peers” was hierbij kritiek
- Ten minste 2.500 additionele thuiszitters bij geen voltijd HB

3: Wat kunnen we doen om dit op te lossen (nader uit te werken oplossingsrichtingen)?

Stap 0: Direct ervoor zorgen dat er geen voltijd HB onderwijs meer omvalt!

Stap 1a: Visie neerzetten voor een totaal dekkend PO-aanbod voor alle meer begaafden (IQ 120-130) en hoogbegaafden (IQ ~130 of hoger)

- (Boven schoolse externe) plusvoorzieningen voor meerbegaafden (IQ 120-130) en een (klein) deel van de hoogbegaafden (IQ ~130)
- Voltijd HB met name voor hoogbegaafden (IQ ~130 of hoger) voor wie plusvoorzieningen niet passend zijn (naast regulier op de school, ofwel parallelle klassen). Dit preventief i.p.v. curatief inzetten!

Stap 1b: Voltijd HB landelijk financieel structureel ondersteunen

1b: Hoe goed worden HB leerlingen in het PO ontwikkeld?

- Het aandeel “sterke” PO leerlingen is afgelopen 10-15 jaar met ~15% gedaald en hun leeropbrengsten zijn afgenomen
- 30-40% van de HB-leerlingen presteert onder: een groot deel krijgt geen VWO advies of komt op het VMBO terecht
- Een aanzienlijk deel moet de grootst mogelijke moeite doen voor passend onderwijs of verdwijnt naar het buitenland
- 2,5% van de PO leerlingen, maar 25-40% van de thuiszitters (1,5 à 2,5 duizend schrijnende gevallen met €120-200mln jaarlijkse maatschappelijke kosten)

2b: Wat zijn de belangrijkste problemen?

- Er zijn ~110 voltijd HB-basisscholen voor 5 à 6 duizend HB PO leerlingen; dit is slechtst capaciteit voor ~15%
- Lange wachttijden, dus is er meer behoefte en noodzaak
- Extra financiering is nodig voor voldoende en kwalitatief goed voltijd HB PO: € 135-165mln per jaar in totaal
- Voltijd HB sterk ondervertegenwoordigd in SWV besturing
- Nijpende financiële situatie en beperkte mogelijkheden voor extra financiering; een aantal voltijd HB-basisscholen staat letterlijk op omvallen of is recent omgevallen!
- **PO kansengelijkheid:** geen steun voor publiek voltijd HB betekent direct meer thuiszitters en dit onderwijs particulier!

Stap 2a: Voltijd HB PO organiseren in een eigen samenwerkingsverband met landelijke dekking

Stap 2b: Landelijk Expertisecentrum creëren dat onder andere HB PO in Nederland coördineert en voldoende aanbod en kwaliteit garandeert

Stap 3: Evolueren naar preventief optimaliserend / ontwikkelingsgericht onderwijs

¹ Bij een hoogwaardiger regulier PO-aanbod zal bij een beperkte groep HB leerlingen minder problematiek ontwikkelen ² Uit KNAW prijswinnend onderzoek (2015)

Dit document bestaat uit drie onderdelen

① Het onderzoek in één oogopslag

② Eindrapport: Situatieanalyse voltijd HB PO in NL

③ Bijlage: Ondersteunende schema's bij het eindrapport

Eindrapport: Situatieanalyse voltijd HB PO in NL (1/8)

Introductie:

- **Aanleiding:** de auteur heeft dit onderzoek **pro bono** verricht in opdracht van de directeuren¹ van 6 basisscholen die – naast regulier primair onderwijs – ook voltijd primair onderwijs voor hoogbegaafden aanbieden
- **Scope²:** voltijd primair onderwijs (PO) in Nederland voor hoogbegaafden (HB) met een IQ van ongeveer 130 of hoger. Daarnaast is er geanalyseerd hoe de voorgestelde oplossingen passen t.o.v. regulier PO (eventueel met plusvoorzieningen).
- **De voornaamste drie doelen van dit onderzoek:**
 1. Het onderzoeken van het **belang** en **huidige staat** van het passend ontwikkelen van HB PO leerlingen
 2. Het onderzoeken van de **toegevoegde waarde** van voltijd HB PO en het in kaart brengen van de huidige **problematiek**
 3. Het voorstellen van **oplossingsrichtingen** (exclusief het in detail uitwerken)
- **Betrokken experts** – de auteur heeft onder andere de volgende hoogbegaafdheids- en onderwijsexperts persoonlijk geïnterviewd voor zowel hun inbreng als afstemming van dit eindrapport. De volgende experts staan achter de uitkomsten en conclusies van het onderzoek:
 - mr. drs. Kete Kervezee (voormalig Inspecteur-Generaal van het Onderwijs en voormalig voorzitter PO raad)
 - prof. dr. Evelyn Kroesbergen (Radboud Universiteit, o.a. specialisatie onderwijsbehoeften van hoogbegaafde kinderen)
 - em. prof. dr. Ton Mooij (Open Universiteit Nederland, Bestuurslid Kenniscentrum voor Makkelijk Lerenden)
 - prof. dr. Anouke Bakx (Radboud Universiteit, specialisatie (hoog)begaafdheid in het basisonderwijs)
 - prof. dr. Tessa Kieboom (Vlaanderen University, o.a. specialisatie in de ontwikkeling en begeleiding hoogbegaafde jongeren)
 - mr. drs. Harry Veenendaal en drs. Vivienne Nooij (Mandeville Academy)
 - dr. Willy De Heer (Directeur Kenniscentrum voor Makkelijk Lerenden)
 - dr. Noks Nauta (IHBV: Instituut Hoogbegaafdheid Volwassenen)
 - drs. Kim Castenmiller (Hoogbegaafdheidsexpert en auteur van de Staat van de Thuiszitter)
 - drs. Desirée Houkema (Directeur National Talent Center of the Netherlands, NTCN)
 - ir. Jaap Versfelt (initiatiefnemer stichting leerKRACHT)
 - drs. Esther Roelfsema (Landelijk Kennisnetwerk Psychiatrie en Hoogbegaafdheid³, (kinder- en jeugd)psychiater, IQwise)

¹ Ingeborg de Wolff (Kronenburgh Rijswijk), Marjolein Kraal (Da Vinci Eemland), Harrie Berkers (Aventurijn Deurne), Bert Wierenga (Quadratum R´dam), Caroline Beijers (CH Zeewolde+Dronten)

² Er zijn uitdagingen over de hele linie van het funderend onderwijs. De scope van het onderzoek is door de opdrachtgevers beperkt tot met name (voltijd) HB PO

³ LKPHB

Eindrapport: Situatieanalyse voltijd HB PO in NL (2/8)

- **Betrokken HB-experts (vervolg):**

- ir. Paul Rutten, MBA (Onderwijsdeskundige¹)
- drs. Mia Frumau (Directeur PPF Centrum voor Hoog OntwikkelingsPotentieel, GZ psycholoog en psychotherapeut)
- drs. Monique van der Breggen (Kinderpsycholoog en traumatherapeut met ruime ervaring met hoogbegaafde kinderen)
- drs. Elizabeth Miedema ((kinder- en jeugd)psychiater met hoogbegaafdheid ervaring)
- Joyce Luider (ECHA Specialist in gifted education, praktijk Gewoon Hoogbegaafd, gespecialiseerd in behandelen HB uitvallers)
- drs. Marieke Boon (Ouders en Onderwijs, thema-adviseur passend onderwijs)
- dr. Eleonoor van Gerven (Directeur Slim Educatief)
- drs. Femke Hovinga (Directeur Talentissimo)
- Dick van Hennik (oud-voorzitter begaafdheidsprofiel scholen)
- mr. Eline Zeilmaker (coördinator voltijd HB-basisscholen)
- Petra de Blok (initiatiefnemer belangengroep Onderwijsaffaire)
- Marieke Maesen ((U)HB-specialist, landelijk voorvechter)

- **De auteur is voornemens het onderzoek uit te breiden met de volgende drie vervolgstappen:**

- Onderzoek uitbreiden naar andere voltijd HB-basisscholen in Nederland en deel van de (bovenschoolse) HB plusvoorzieningen
- Onderzoek uitbreiden naar VO met een vorm van HB-onderwijs² en een selectie van de scholen met gymnasium/VWO afdeling
- Onderzoek uitbreiden naar regulier PO en VO t.b.v. de kwaliteitsverbetering van het gehele funderend onderwijs

Achtergrond auteur: Loek Zonnenberg richt zich momenteel op het helpen verbeteren van het onderwijs in Nederland. Daarvoor was hij partner (vennoot) bij McKinsey & Company waar hij zich afgelopen 16,5 jaar gespecialiseerd heeft in grote complexe (internationale) transformaties en “capability building”, vaak gerelateerd aan onderwijs-, leer- en trainingssituaties (o.a. het opzetten van corporate academies, het opleiden van executives en “change agents”). Daarvoor is hij docent geweest op een middelbare school met zeer veel leerlingen met een migratie-achtergrond in een achterstandssituatie (Johan de Witt in Den Haag) waar hij 5 jaar lang de HAVO/VWO bovenbouw inclusief examenklassen met goede resultaten heeft gerund. Loek heeft een MBA titel behaald aan INSEAD (Singapore/Frankrijk), een ir. (MSc) titel in Technische Natuurkunde (Quantum Fysica / Computing bij de vakgroep Quantum Transport, voorloper van QuTech) aan de TU Delft en een propedeuse Economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

¹ Hoofdauteur van het McKinsey onderzoek naar de doelmatigheid en toereikendheid van het funderend onderwijs (primair en voortgezet):

“Een versterkt fundament voor iedereen, April 2020”. Dit onderzoek is verricht in opdracht van de toenmalige Minister van OCW Arie Slob

² Bijvoorbeeld begaafdheidsprofiel scholen

Eindrapport: Situatieanalyse voltijd HB PO in NL (3/8)

Doel 1 – het belang en de huidige staat van passend onderwijs voor hoogbegaafden: Het is voor Nederland belangrijk om ook de diverse groep van hoogbegaafde basisschoolleerlingen beter te ontwikkelen met passend onderwijs

- In Nederland zijn er in het primair onderwijs (PO) ongeveer 37.000 hoogbegaafde leerlingen (HB met IQ¹ vanaf ~130 of meer). Dit is ~2,5% van de ~1,5 miljoen PO leerlingen (bron: CBS). Van deze groep zijn er ~1.500 (0,1%) uitzonderlijk hoogbegaafd (UHB met IQ van 145 of meer). Daarnaast zijn er ~95k (~6,5%) meerbegaafde PO leerlingen (MB met IQ 120-130)
- De doelgroep van HB-leerlingen in het PO is divers. Zij komen uit alle sociale en economische klassen en migratieachtergronden (zie bijlage **Schema 1a**). Hierdoor kunnen zij als rolmodel fungeren binnen NL en als bruggenbouwer daarbuiten
- De doelgroep van HB leerlingen in het PO heeft – tegen huidige trend in – een sterke behoefte aan een eigen onderwijsvorm
 - Internationaal (academisch) onderzoek heeft aangetoond dat een vorm van eigen (HB) onderwijs van toegevoegde waarde is voor hoogbegaafde leerlingen. Twee academische proefschriften aan Nederlandse universiteiten verwijzen expliciet naar deze 20-25 internationale onderzoeken: 1) “*Sociaal-emotionele gevolgen van versnelling van (hoog)begaafden*” van prof. dr. Lianne Hoogeveen (CBO Nijmegen, 2005), en 2) “*Gelijke troef in het Nederlands basisonderwijs: onderzoek naar het onderwijs voor zeer makkelijk lerenden*” van dr. Willy de Heer (Universiteit Leiden, 2017)
 - Onderzoek² van de afgelopen 20-30 jaar verricht door em. prof. dr. Ton Mooij (Open Universiteit NL) heeft aangetoond dat er voor HB-leerlingen een eigen passende onderwijsvorm moet komen die nog onvoldoende in Nederland wordt aangeboden
 - **Leerbehoefte:** In analogie met topsporters, hebben hoogbegaafde leerlingen **een sterke behoefte om met elkaar lessen op hoger niveau te krijgen** wat momenteel niet binnen het curriculum van het reguliere PO valt. Ons voetbaltalent stimuleren we ook – om het maximale er uit te halen - om al op jonge leeftijd in de jeugdselectie van een topclub te gaan spelen. Echter is er in Nederland een tendens om steeds meer kinderen van verschillend leerniveau langer bij elkaar in de klas te zetten. Hierbij wordt (impliciet) verwacht dat de sterkere leerlingen de minder sterke leerlingen mee omhoog trekken. Dit plaatst kinderen de facto in de rol van een volwassene waarvoor zij nog niet klaar zijn. Er is ook geen enkel overtuigend bewijs dat dit voor deze HB leerlingen (en wellicht andere leerlingen) in de praktijk werkt en positief uitpakt.
 - **Sociaal-emotionele behoefte:** Er bestaat een grote misvatting dat HB leerlingen alleen maar gemakkelijker kunnen leren. Ongeveer 60% (Striley, 2014) ervaart sociale afkeuring vanwege “hoogbegaafd zijn” met een laag sociaal zelfbeeld als gevolg. Hoe begaafder het kind, hoe meer kans op een laag sociaal zelfbeeld als het kind in een klas met reguliere leerlingen onderwijs heeft. Het **sociale zelfbeeld wordt sterker** wanneer deze kinderen **in de klas geplaatst worden tussen andere hoogbegaafden**. Op het schoolplein hebben zij uiteraard wel socialisatie met reguliere PO leerlingen van dezelfde school. Dit betere zelfbeeld heeft een positief effect op de interactie en noodzakelijke socialisatie met reguliere leerlingen.
 - Deze **twee behoeften** behoren tot de **3 psychologische basisbehoeften** van een mens: bekwaamheid, verbondenheid en autonomie. Als al aan 1 niet is voldaan, is een mens ongelukkig. Dit is de kern van het ontstaan van de HB PO problematiek

¹ Er is wetenschappelijke consensus dat hoogbegaafdheid mbv intelligentietests kan worden vastgesteld. Uiteraard meet IQ voornamelijk hoge intelligentie wat een randvoorwaarde voor hoogbegaafdheid is, maar niet het hele spectrum dekt. Bijv persoonlijkheidsfactoren als consciëntieusheid spelen een rol. Mackintosh, N.J. (2011). IQ and Human Intelligence. Oxford University Press

² Multiniveau praktijkontwerp van preventief 'Optimaliserend Onderwijs'. Gelijkere onderwijskansen en minder schoolproblemen voor risicoleerlingen (November 2021)

Eindrapport: Situatianalyse voltijd HB PO in NL (4/8)

- Naast een wettelijke verplichting, is een gerichte(re) en passende(re) onderwijsontwikkeling van ook hoogbegaafde leerlingen in het primair onderwijs (en later vervolgonderwijs) voor Nederland van groot belang
 - **Wettelijke verplichting:** Het College voor de Rechten van de Mens (CRM) heeft op 2 juli 2021 vastgesteld dat hoogbegaafde leerlingen recht hebben op passend onderwijs (“iedereen moet meekunnen”). Het CRM benadrukte dat “hoogbegaafd zijn” geen handicap is, maar dat deze kinderen wel recht hebben op onderwijs dat past bij hun onderwijsbehoeftes en leerpotentieel (Artikel 28) in een ononderbroken leerlijn. Volgens het CRM moet de regering de nodige maatregelen treffen ter ondersteuning van hoogbegaafden en dit is verankerd in het akkoord van Rutte IV – “we halen het beste in elke leerling naar boven: of je nu leerachterstanden hebt of juist een excellente leerling bent”. Het stigmatiseren van hoogbegaafde kinderen met een (sociale) handicap of op basis daarvan een TLV-label geeft een groot risico op (ernstige) schade aan het kind. Zie bijlage **Schema 1b**
 - **Upside:** Nederland wil een mondiaal leidende kenniseconomie zijn. Het maximaal ontwikkelen en behouden van ons eigen hoogbegaafde toptalent in het primair (en later vervolg-)onderwijs is hiertoe kritiek. Echter is dit voor verbetering vatbaar:
 - Nederland geeft internationaal vergeleken onder gemiddeld uit aan het primair onderwijs. Zie bijlage **Schema 2**
 - Het ontwikkelingsniveau van onze PO-leerlingen is afgelopen 10-15 jaar in zijn geheel gedaald. Zie bijlage **Schema 3**
 - Het aandeel “sterke” PO-leerlingen en hun leeropbrengsten zijn afgelopen 10-15 jaar gedaald. Zie bijlage **Schema 4 en 5**
 - 30-40% van de hoogbegaafde leerlingen presteert onder (bron: Onderwijsraad 2007, Presteren naar Vermogen)
 - Volgens Bèta Techniekplatform¹ krijgt 60% van de hoogbegaafden geen VWO advies en belandt 1 op 3 op het VMBO
 - Sommige (uitzonderlijk) HB kinderen doen de grootst mogelijke moeite om passend onderwijs mogelijk te maken (bijv. Tim van Eede en Indra Maesen) of verdwijnt diep teleurgesteld naar het buitenland (bijv. Laurent Simons en Wen Long)
 - **Downside:** het niet-passend ontwikkelen van de HB PO leerlingen leidt tot een groot aantal onnodige en vermijdbare schrijnende gevallen van thuiszitters met bijbehorende emotionele schade voor kind & gezin en maatschappelijke kosten
 - Op basis van verschillende onafhankelijke onderzoeken lijkt het aantal HB PO leerlingen dat ‘thuiszit’ ongeveer 1,5 à 2,5 duizend² te zijn. Dit is 4-7% is van de HB PO populatie, maar 25-40% van de PO thuiszitters. Zie bijlage **Schema 6a en 6b**
 - Verschillende recente onderzoeken³ hebben laten zien dat dit veelal zeer schrijnende gevallen zijn. Het zijn bijvoorbeeld sociaal geïsoleerde en doodverveelde kinderen die ten einde raad depressief thuiszitten met soms zelfs suïcide tot gevolg
 - De maatschappelijke kosten van de 1,5 à 2,5 duizend HB PO thuiszitters² zijn hoog, ongeveer € 120-200 miljoen per jaar (volgens Stichting Balans geeft de kinderombudsman aan dat de jaarlijkse maatschappelijke kosten variëren van € 51.000 tot € 90.000-100.000 per thuiszittend kind. In dit rapport is gecorrigeerd voor 5 jaren inflatie € ~80.000 per jaar gebruikt
 - Het coalitieakkoord van Rutte IV heeft expliciet aangegeven het aantal thuiszitters naar nul terug te willen terugbrengen. **Dit betekent dus ook dat er een oplossing voor de hoogbegaafde thuiszitters moet komen!**

¹ Bron: Platform bètatechniek, ‘Drieliuk Excellentie – De doorstroom van excellente leerlingen door het Primair Onderwijs’, 2012

² Alle thuiszitters met een maatschappelijke Business Case (mBC). Aangenomen is dat er een mBC is vanaf 4 weken minder dan 2 dagen per week naar school gaan

³ Bijvoorbeeld de rapporten “Buiten de lijntjes” van de Number 5 foundation (Prinses Laurentien), “Passend onderwijs voor UHB” (Marieke Maesen) en www.onderwijsaffaire.nl (Petra de Blok)

Eindrapport: Situatieanalyse voltijd HB PO in NL (5/8)

Doel 2 – de toegevoegde waarde van voltijd HB PO en de huidige problematiek: voltijd HB PO is van kritiek belang voor de ontwikkeling van hoogbegaafde PO-leerlingen, maar de situatie van deze onderwijsvorm is zeer nijpend

a) Voor de leeropbrengsten en het emotioneel en fysiek welzijn van HB PO leerlingen maken voltijd HB basisscholen het verschil

- De KNAW winnaars van 2015¹ Ilse Lekkerkerker (BSc) en Mirthe Lipke (BSc) hebben in hun onderzoek “De leerstrategie van hoogbegaafde kinderen” twee groepen hoogbegaafden vergeleken (10-12 jaar met een bewezen IQ van 130 of hoger)
 1. 80 HB PO leerlingen op verschillende scholen in het reguliere onderwijs met “part-time” extra begeleiding in een plusklas²
 2. 38 HB PO leerlingen uit verschillende klassen op een voltijd HB-basisschool
- De belangrijkste conclusies uit dit onderzoek zijn:
 - **Betere leeropbrengsten in de voltijd HB klas:** HB PO leerlingen ontwikkelen met 95% betrouwbaarheid significant betere leerstrategieën voor een gestandaardiseerde en genormeerde toets (geschiedenis) met vragen in de voltijd HB klassen dan in het reguliere onderwijs met “part-time” extra begeleiding in plusklassen (2 punten verschil op 12 totaal)
 - Bijna alle HB PO leerlingen **in de plusklassen** ervaren **problemen** die niet (voldoende) door de school kunnen worden opgelost: 99% heeft problemen op school vanwege HB-zijn (voornamelijk verveling en sociale isolatie) waarbij de school in 85% van de gevallen heeft geprobeerd te helpen. Echter **~73%**³ van alle leerlingen heeft uiteindelijk **geen werkende oplossing** binnen het reguliere PO met een plusklas gevonden
 - HB PO leerlingen in de plusklas **willen naar het voltijd HB PO:** 91% wil naar een school met meer HB leerlingen en ~40% van alle leerlingen is uiteindelijk daadwerkelijk overgestapt naar een voltijd HB-basisschool.
 - Een zeer aanzienlijk deel van de resterende HB PO leerlingen (55%) **op de reguliere school met een plusklas** zit nog met **problemen** vanwege hoogbegaafd zijn die niet door de reguliere school kunnen worden opgelost
 - Het onderzoek duidt op **onderpresteren**, maar de exacte redenen achter dit onderpresteren zijn niet onderzocht. De Onderwijsraad stelde in haar advies Presteren naar Vermogen (2007) dat de twee voornaamste oorzaken zijn: a) de (school)omgeving (ontbreken van een intellectueel klimaat/laag niveau van lesgeven, prikkels van niet-HB klasgenoten of niet qua prestaties buiten de groep te willen vallen, te veel schoolaandacht voor sport en sociale status t.o.v. cognitieve prestaties, weinig flexibilisering, geen keuzemodulen/mogelijkheid vakken) of b) persoonlijke en familiekenmerken
- Om de noodzaak (leerprestaties en welzijn) van basisscholen die naast regulier primair onderwijs ook voltijd HB PO aanbieden te onderzoeken is recent (januari 2022) een onderzoek uitgevoerd onder de ouders/verzorgers van 593 leerlingen op 6 scholen. Zie bijlage **Schema 7a**. Het onderzoek richtte zich met name op de diegenen die naar voltijd HB PO zijn overgestapt. De online vragenlijst is ingevuld door de ouders/verzorgers van 361 van 593 leerlingen wat 61% van deze leerlingen is. **Zie de volgende pagina voor de uitkomsten.**

¹ Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (Robbert Dijkgraaf was voorzitter in de periode 2008-12). Het onderzoek is inhoudelijk beoordeeld door prof. dr. Paul 't Hart (Universiteit Utrecht), prof. dr. Ewout Frankema (Universiteit Wageningen), prof. dr. Marieke van den Brink (Radboud Universiteit Nijmegen) en prof. dr. ir. Tanja van der Lippen (Universiteit Utrecht)

² Met name leerlingen in de part-time plusklas van CNS Nunspeet waar ook bovenscholings leerlingen uit de omgeving op andere scholen aan deelnamen

³ 58 van de 80 leerlingen hebben geen werkende oplossing op huidige school gevonden: 27 van de overgebleven 49 leerlingen heeft nog problemen

Eindrapport: Situatieanalyse voltijd HB PO in NL (6/8)

- Dit onderzoek toonde ontegenzeggelijk aan dat reguliere basisscholen, zelfs met “plusvoorzieningen”, niet passend zijn voor een zeer groot deel van de HB leerlingen en dat er noodzaak is voor meer goed voltijd HB PO. Zie bijlage **Schema 7b t/m 7i**
 - **~90% van de HB leerlingen in voltijd HB PO is overgestapt** vanuit een regulier PO en bij ~50% (~120 verschillende scholen) was er een “plusvoorziening” aanwezig. De “plusvoorziening” wordt verschillend vormgegeven. De overstap is uit **noodzaak**, omdat ouders zeer veel moeite moeten doen om passend onderwijs mogelijk te maken (**Schema 7b**)
 - **~35%** stond op een **wachlijst** voor voltijd HB PO. De wachlijst was **langer dan 6 maanden** in **~60%** van de gevallen
 - **~60%** woont **meer dan 5 km** van huidige basisschool die voltijd HB PO aanbiedt (~2 uur reistijd per dag als gevolg). Een redelijk aantal geeft aan te hebben moeten verhuizen om passend onderwijs voor hun kind mogelijk te maken
 - Uit analyse door de auteur op deelvragen van ikbenhoogbegaafd.nl op de ruwe dataset (onderzoek naar welbevinden HB PO en VO leerlingen, oktober 2018) bleek dat het welbevinden van de HB PO leerlingen (n = 632 HB PO leerlingen niet in voltijd HB PO) bij **35% (erg) slecht** was en bij **39% neutraal** was. Daarnaast verwacht **67%** dat een **overstap naar voltijd HB PO** een **(sterk) positief effect** zal hebben op het hun welbevinden en **24% weet het niet**. Een vergelijkbaar resultaat werd gevonden bij 138 HB PO leerlingen met deels aangepast PO (bv. in een plusklas of dag per week met “peers”)
 - **IQ** is een **goede risicovoorspeller** voor uitval in regulier PO (overstappen of thuiszitten). De hele groep begaafden met een IQ vanaf ~120, ofwel MB, HB en UHB leerlingen, kan dus niet over één kam geschoren worden qua onderwijsbehoeften. Om deze reden dienen zij in tevredenheids- en effectiviteitsonderzoeken apart inzichtelijk te worden gemaakt (**Schema 7c**)
 - **Leeropbrengsten: 80%** ervaren **leerproblematiek** en bij **~40%** was de problematiek **(zeer) ernstig**. Bij **>90%** van hen zijn de leerprestaties **(sterk) verbeterd na de overstap naar voltijd HB PO** (**Schema 7d**)
 - **Welbevinden: 88%** ervaren emotionele of fysieke welbevindenklachten, bij **~50%** waren de klachten **(zeer) ernstig**. Bij **90%** van hen is dit **(sterk) verbeterd na de overstap naar voltijd HB PO** (**Schema 7e**)
 - **Voltijd HB PO (met “peer” omgeving)** heeft in **bijna alle gevallen** bijgedragen aan de **(sterke) verbetering** in de leeropbrengsten en het welbevinden. Bij **>80%** zelfs **(heel) veel** bijgedragen (**Schema 7d en 7e**)
 - Het gebruik van **zorgondersteuning neemt met 45%** af na de overstap (**Schema 7f**). De benodigde leerondersteuning neemt echter niet af wat duidt op mogelijkheden voor verdere kwaliteitsverbetering in de specialistische (vak)didactiek
 - **Voltijd HB PO** kan het beste **preventief i.p.v. curatief** ingezet worden (**Schema 7g**). Kinderen die direct naar voltijd HB PO zijn gegaan hebben veel minder leerproblemen en welbevindenklachten dan leerlingen die zijn overgestapt.
Ouders/verzorgers: “Mijn kind wil niet meer dood na enige tijd op deze school te zijn”. Hoe later het kind instroomt in het voltijd HB PO, des te vaker is problematiek bij het kind ontstaan
 - **Ten minste 50%** van de PO leerlingen zal **thuiszitter worden** bij afwezigheid van voltijd HB PO (**Schema 7h**)

Ouders/verzorgers kennen hun (hoogbegaafde) kind het beste. Hun ongevraagde opmerkingen illustreren en geven kleur aan bovenstaande bevindingen. Graag aandacht voor de **stem van de ouders en verzorgers**. Zie bijlage **Schema 7i**

Eindrapport: Situatieanalyse voltijd HB PO in NL (7/8)

- b) *Het realiseren van voldoende en kwalitatief goed en passend PO voor HB leerlingen staat in Nederland ernstig onder druk wat het voortbestaan van voltijd HB-basisscholen al op korte termijn in gevaar brengt*
- Er zijn in Nederland momenteel ongeveer **110 basisscholen** die een vorm van **voltijd HB-onderwijs** aanbieden. Dit is slechts **capaciteit** voor op zijn best **~15%** van de HB PO doelgroep (5 à 6 duizend leerlingen). Zie bijlage **Schema 8**
 - De **lange wachttijden** duiden erop dat er **veel meer behoefte** en **noodzaak** is voor voltijd HB PO voor HB leerlingen voor wie regulier PO (zelfs met een “plusvoorziening”) niet passend is. Zie bijlage **Schema 7b**
 - **Extra financiering is nodig** voor **voltijd HB PO**, bijvoorbeeld voor kleinere klassen, een curriculum op hoger niveau en noodzakelijke extra (individuele) begeleiding door HB-gespecialiseerde en (vak)didactisch sterke leerkrachten die de HB-persoonlijkheidskenmerken, ofwel “zijnsluiken” (prof. dr. Kieboom: “Hoogbegaafd”, “Meer dan intelligent”), begrijpen en weten hoe daar goed mee om te gaan. *Stem van ouders/verzorgers: “HB onderwijs zorgt ervoor dat mijn kind zich begrepen voelt. Hij herkent zichzelf in zijn klasgenoten en de leerkrachten begrijpen zijn gedrag en kunnen daar op anticiperen”*
 - De **financiële situatie** van voltijd HB PO (en deze basisscholen) is **zeer nijpend**
 - Er gaan jaarlijks relatief weinig extra gelden naar HB-(basis)onderwijs (**EUR ~50 miljoen**) in vergelijking met speciaal (basis)onderwijs (minimaal **EUR ~800 miljoen**) terwijl beide ongeveer even grote groepen van risicoleerlingen zijn doordat zij eenzelfde leerniveaueverschil ten opzichte van het gemiddelde reguliere PO ervaren. Zie bijlage **Schema 9**
 - Gelden bedoeld voor voltijd HB PO komen via de samenwerkingsverbanden (SWVs) **niet of onvoldoende terecht bij voltijd HB-basisscholen**¹. Gelden worden vaak gebruikt voor projecten of als reserve aangehouden voor leerlingen met een TLV label (voor wie zij wettelijk verplicht zijn geld vrij te maken). Voltijd HB PO heeft voor SWVs minder prioriteit aangezien het aantal HB PO-leerlingen per SWV relatief klein is en uitschrijven voor hen het probleem veelal oplost
 - Een grondoorzaak is dat voltijd HB basisscholen een **sterke ondervertegenwoordiging** hebben in de **PO SWV besturing**²: 77 PO SWVs voor ~935 schoolbesturen voor ~8.050 basisscholen waarvan ~110 voltijd HB PO
 - Er zijn **beperkte mogelijkheden** tot het vragen van een **extra ouderbijdrage** (dit mag nu alleen nog maar op vrijwillige basis). Ouders/verzorgers snappen niet dat er zeer beperkte voorzieningen zijn voor hun kind dat ook tot een risicogroep behoort. Zie bijlage **Schema 7i (13/17) en (14/17)**
 - Het wordt tot nu toe met **kunst- en vliegwerk** in de lucht gehouden, maar dit is zonder structurele financiering echt eindig. Een aantal basisscholen staat **letterlijk op omvallen** of is recent omgevallen (bron: onderwijsinspectierapporten)
 - Als de 110 basisscholen met voltijd HB PO zouden omvallen, dan komen er **>2.500 thuiszitters** bij. Zie bijlage **Schema 7g**
 - **HB-leerlingen met rijkere ouders** zullen waarschijnlijk hun weg vinden naar dure private instellingen die voltijd HB-(basis)onderwijs aanbieden (bijvoorbeeld Blankenstein), maar het is de vraag of dit **wenselijk** en **kansengelijk** is

Geen steun voor publiek voltijd primair HB-onderwijs betekent direct **meer thuiszitters** en op termijn deze vorm van PO op **particuliere scholen**. Helaas zou dit verdere **kansenongelijkheid** veroorzaken

¹ Gelden gaan niet of onvoldoende naar scholen met HB-onderwijs. Zie blog van dr. Willy de Heer <https://wetenschap.nu/subsidieregeling-hoogbegaafdheid-met-addertjes-onder-het-gras/>

² <https://www.aob.nl/nieuws/hoer-rijk-is-mijn-schoolbestuur-in-2019/>; <https://bolddata.nl/nl/bedrijven/nederland/scholen/>

Eindrapport: Situatianalyse voltijd HB PO in NL (8/8)

Doel 3 – Voorgestelde oplossingsrichtingen (details dienen nader uitgewerkt te worden)

- **Stap 0: Direct ervoor zorgen dat geen van de ~110 locaties met voltijd HB onderwijs (school) meer omvalt!**
- **Stap 1a: Het neerzetten van een visie voor een totaal dekkend en goed PO-aanbod voor alle meer- en hoogbegaafden**
 - Reguliere basisscholen met bovenschoolse externe of interne “plusvoorzieningen” voor met name meerbegaafde leerlingen (met een IQ 120-130) en een klein deel van de hoogbegaafde (HB) leerlingen met een IQ vanaf 130
 - Basisscholen die – naast regulier PO – ook voltijd HB PO (in parallelle klassen) aanbieden voor HB PO leerlingen voor wie een “plusvoorziening” niet passend is. Dit is met name passend voor leerlingen met een IQ van ongeveer 130 of hoger
 - Voltijd HB PO preventief i.p.v. curatief gaan inzetten (zo vroeg mogelijke herkenning t.b.v. een ononderbroken leerlijn)
 - Het uitzetten van een haalbaar gradueel groeipad in de tijd dat de kwaliteit van voltijd HB PO blijft bewaken
- **Stap 1b: Het structureel financieel ondersteunen van basisscholen met voltijd HB PO op landelijk niveau¹**
 - De additionele bekostiging van een dekkend hoogwaardig voltijd HB PO-aanbod is € 135-165mln per jaar (zie **Schema 10a**)
 - Dit is waarschijnlijk lager dan de € 120-200mln totale jaarlijkse maatschappelijke kosten van t.g.v. meer HB-thuiszitters, terwijl dit tot beter opgeleide HB PO leerlingen leidt, en is niet disproportioneel t.o.v. de extra € 800mln gelden voor SBO/SO
- **Stap 2a: Het organiseren van voltijd HB PO in een SWV met een landelijke dekking³:** 1) om gelden bedoeld voor HB PO dan daadwerkelijk bij de basisscholen met voltijd HB PO terecht te laten komen, 2) om een snellere overgang van regulier naar voltijd HB-onderwijs te bevorderen, 3) om de benodigde HB-expertise te borgen, en 4) om reguliere basisscholen met “plusvoorziening” te begeleiden (zowel qua delen van kennis en materiaal als coachen bij de uitvoering)
- **Stap 2b: Het creëren van een Landelijk Expertisecentrum dat o.a. voltijd HB PO in NL coördineert en voldoende aanbod (schoolnabijheid of passende vervoersregeling) garandeert en in de helpende zin de kwaliteit bewaakt:**
 - Het opbouwen, bundelen en verspreiden van cognitieve, sociaal-emotionele, psychische en pedagogische HB-expertise
 - Het laten opnemen van deze HB-expertise in het PABO curriculum en steekproefsgewijs testen van de uitkomsten
 - Het ontwikkelen en landelijk uitrollen van een hoogwaardig HB PO curriculum met bijbehorende methodiek en lesmateriaal in samenwerking met HB-experts, vakdocenten, universiteiten en voltijd HB-scholen (die als pilots kunnen fungeren)
 - Het landelijke voltijd HB SWV krijgt een vertegenwoordiging in het landelijk expertise centrum t.b.v. de samenwerking
- **Stap 3: Evolueren naar preventief optimaliserend² / ontwikkelingsgericht onderwijs** o.a.: 1) een ononderbroken en individualiserende leerlijn waarbij de bepaling van cognitieve vorderingen onafhankelijk is van de leeftijd, 2) voorschoolse niveauscreening van ouders opgevolgd door een referentieniveaubepaling door de leerkracht in de eerste 4-5 schoolweken, 3) goed voorbereide speel/leeromgevingen direct op het moment dat het kind er klaar voor is, 4) een kerncurriculum aangevuld met keuzevakken, en 5) vooraf relevantie van het vak geven en een overzicht van de aan te bieden stof (“top-down”)

¹ Quick win is dat de voltijd HB-basisschool het budget van “vorig” jaar van een samenwerkingsverband krijgt bij aanname van een HB-leerling

² em. prof. dr. Ton Mooij: Multiniveau praktijkontwerp van preventief ‘Optimaliserend Onderwijs’. Gelijkere onderwijskansen en minder schoolproblemen voor risicoleerlingen (November 2021)

³ Een school zit dan voor het reguliere PO in het al bestaande SWV, maar voor voltijd HB PO in een VT HB SWV; zie www.berseba.nl/organisatie/scholen/ voor voorbeeld van een dergelijke SWV

Dit document bestaat uit drie onderdelen

① Het onderzoek in één oogopslag

② Eindrapport: Situatieanalyse voltijd HB PO in NL

③ Bijlage: Ondersteunende schema's bij het eindrapport

De bijlage (de pagina's hierna) bevat de ondersteunende schema's die horen bij de samenvatting.

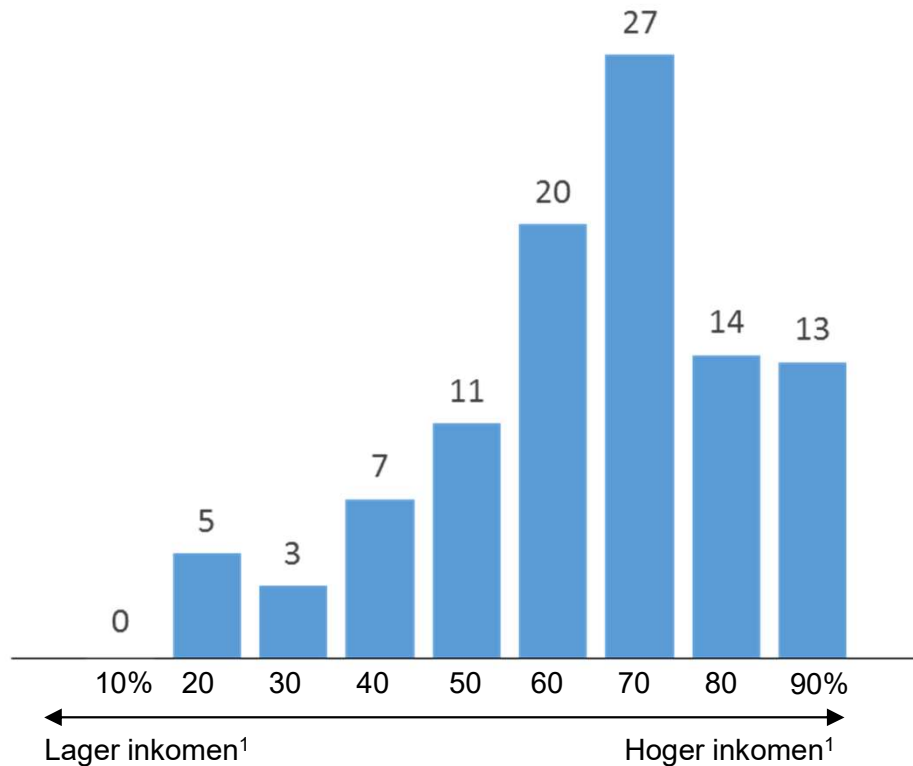
In de samenvatting wordt expliciet naar elk van deze schema's verwezen. Het schemanummer staat steeds linksboven op elk ondersteunend schema

Schema 1a: De doelgroep van HB leerlingen in het PO is divers: zij komen uit alle sociale/economische klassen en migratieachtergronden

Alle HB-leerlingen op de 6 betrokken voltijd HB-basisscholen¹ (n = 593 HB leerlingen)

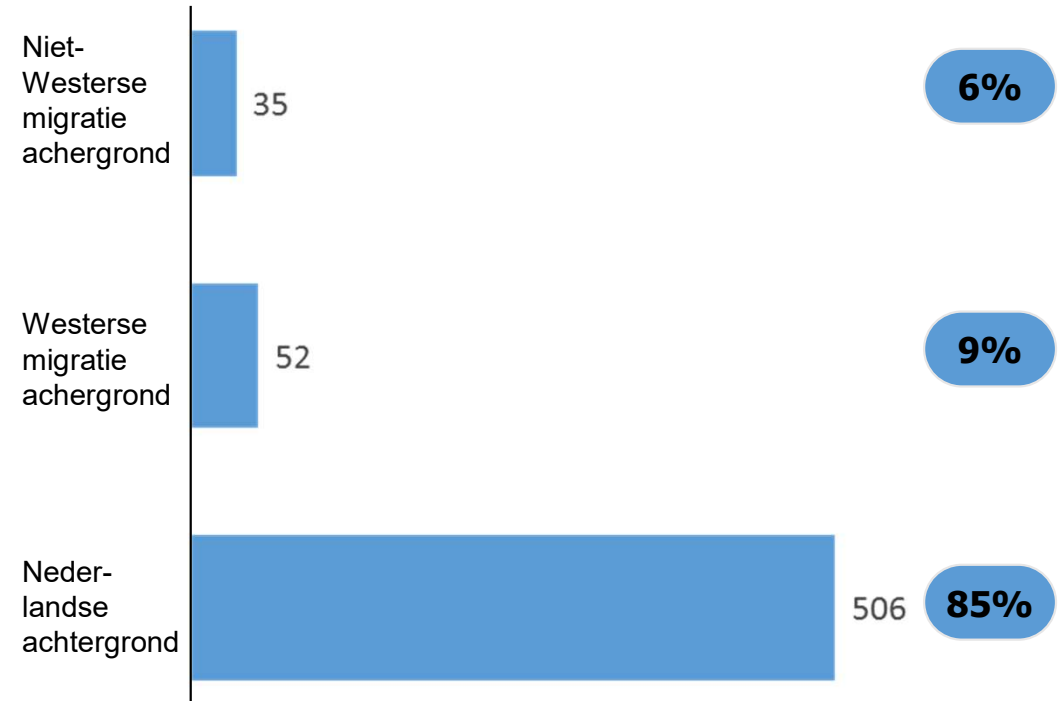
Sociaal-economische achtergrond van leerling

Mediaan inkomen per postcode 6 waar de leerling woont (%)

Migratieachtergrond (1^e en 2^e generatie)

Aantal leerlingen

HB leerlingen komen redelijk verdeeld uit **diverse buurten** qua **inkomen**. Wel zijn de PO leerlingen uit "onder modale" buurten ondervertegenwoordigd. Voor kansengelijkheid is het belangrijk dat ook voor hen **passend onderwijs betaalbaar** en **toegankelijk** is

HB leerlingen hebben **diverse migratieachtergronden** (vele landen zijn vertegenwoordigd). Het aandeel met een migratieachtergrond ongeveer **15%** (versus 25% landelijk). Voor kansengelijkheid is het belangrijk dat ook zij **ondersteund worden** om de **weg naar passend onderwijs** weten te vinden.

Noot: bij 82 postcodes 6 waren geen gegevens beschikbaar, voor die leerlingen zijn postcode 4 gegevens gebruikt. Dit leverde bij 5 leerlingen geen gegevens op

¹ 10% betekent het mediaan inkomen van de buurt ligt in de laagste 0-20% en 90% betekent dat het in de hoogste 80-100% ligt

Bron: CBS: mediaan inkomen per postcode 6 buurt van 2017 (latere jaren bevat geen inkomen meer); interne database van de 6 opdrachtgevende voltijd HB-basisscholen

Schema 1b: Hoogbegaafdheid is geen sociale of emotionele handicap, maar een talent dat met het juiste onderwijs passend bij de specifieke HB-behoefte tot bloei moet worden gebracht

Letterlijk citaat uit het voorwoord van "The Social and Emotional development of Gifted Children: what do we know?" van drie mondiaal zeer gerenommeerde (kinder)psychologen met hoogbegaafdheids-specialisatie Maureen Neihart, Psy. D, Steven I. Pfeiffer, Ph.D. en Tracey L. Cross, Ph.D

*"The major conclusions of the earlier publications appear to be alive and well: As a group, gifted young people are inherently **no more socially or emotionally vulnerable than their aged peers**, and indeed, **many appear even more robust**, but they are immune to none of the ills that befall their peers.*

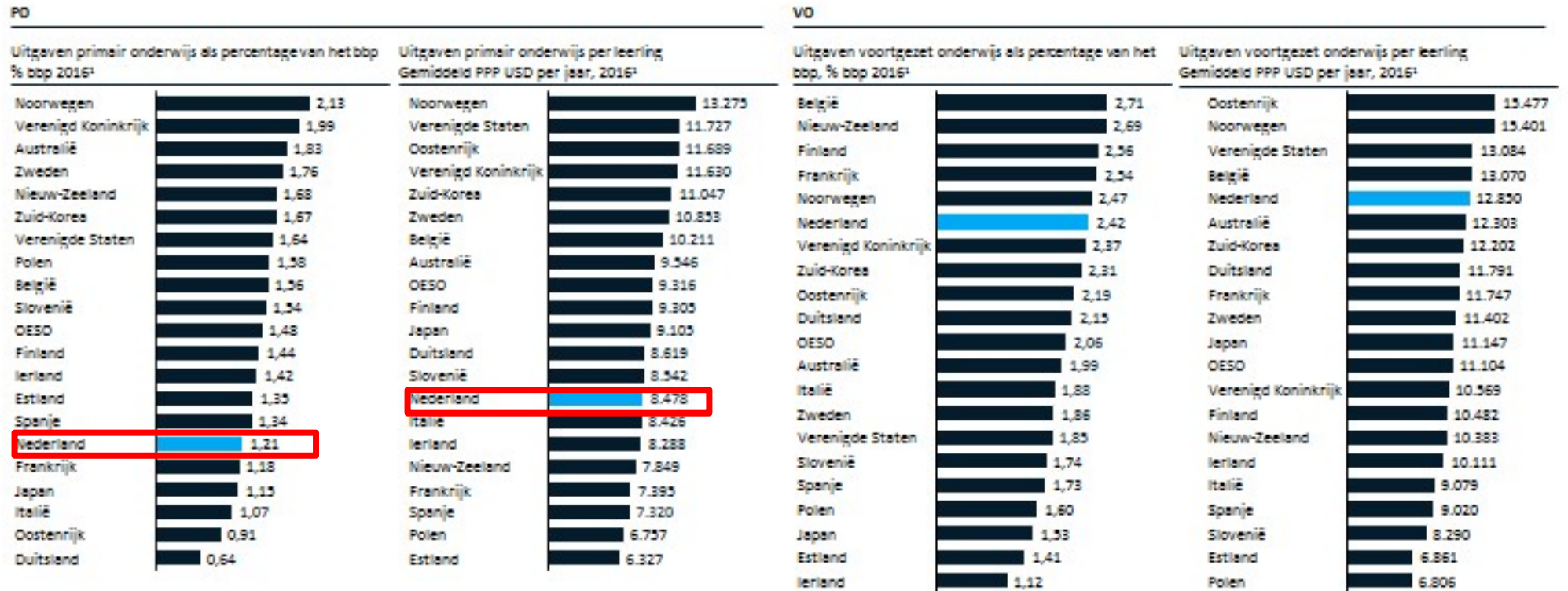
*Some aspects of their own makeup, especially their internal asynchronies, and their inevitable **mismatch with environments designed to fit their age peers**, are in themselves special challenges that constitute potential areas of social and / or emotional risk if intervention is not forthcoming"*

Sommige betrokkenen in het onderwijsveld koppelen hoogbegaafdheid aan een sociale of emotionele onderwijshandicap en pleiten op basis hiervan voor een TLV-label zoals op dit moment gebruikt wordt voor de toelating tot het S(B)O. Hoogbegaafdheid is **geen sociale of emotionele handicap** van het kind en dus mag het ook niet als dusdanig behandeld worden.

Voor de **toelating tot voltijd HB PO** is dit **niet nodig** en **zelfs af te raden**: (1) er wordt voor de toelating al met gerenommeerde **IQ-testen** gewerkt die niet voor het kind schadelijk zijn en die afgenomen kunnen worden voordat het kind is beschadigd, (2) het voorkomt een onnodige extra laag mogelijk ondeskundige en vertragende bureaucratie (de expertise zit bij voltijd HB scholen), (3) het behoudt de vrijheid van onderwijs voor ouders, en (4) het voorkomt het onterecht **stigmatiseren** met een **sociale of emotionele handicap** wat een **significant risico op (ernstige) schade** aan het kind heeft. Het stimuleert het (onterechte) **vooordeel** dat het HB kind een diagnose heeft en dat het sociaal en emotioneel minder vaardig is, met als gevolg slachtofferschap en lamlegging

Schema 2: Nederland geeft internationaal vergeleken onder gemiddeld uit aan het PO (terwijl de gelden voor het VO bovengemiddeld zijn)

Vergeleken met nabijgelegen landen zijn de Nederlandse uitgaven aan het funderend onderwijs gemiddeld, in het PO ondergemiddeld

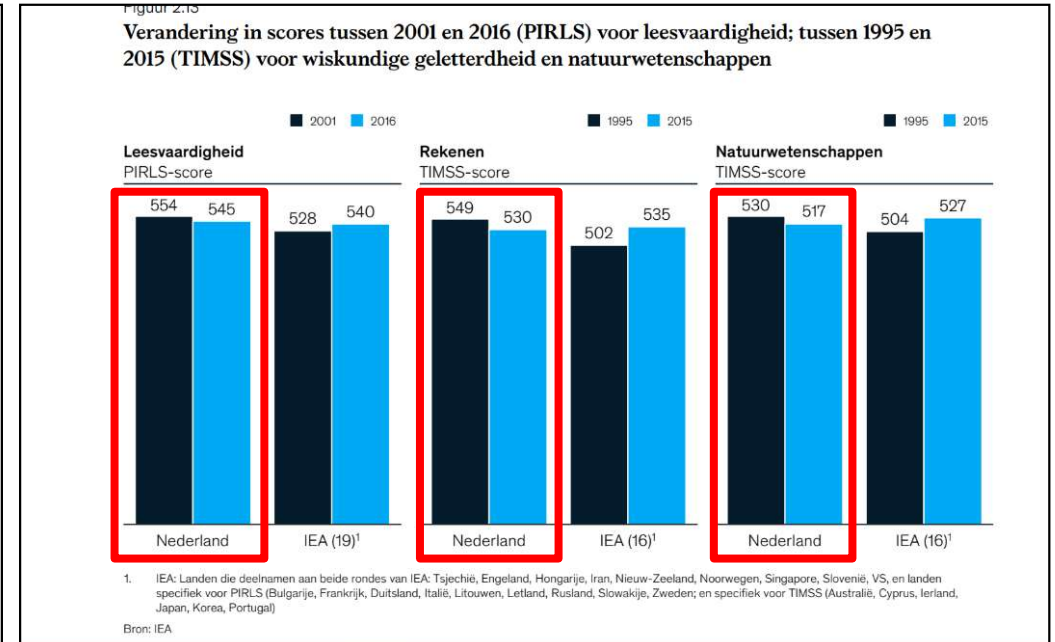
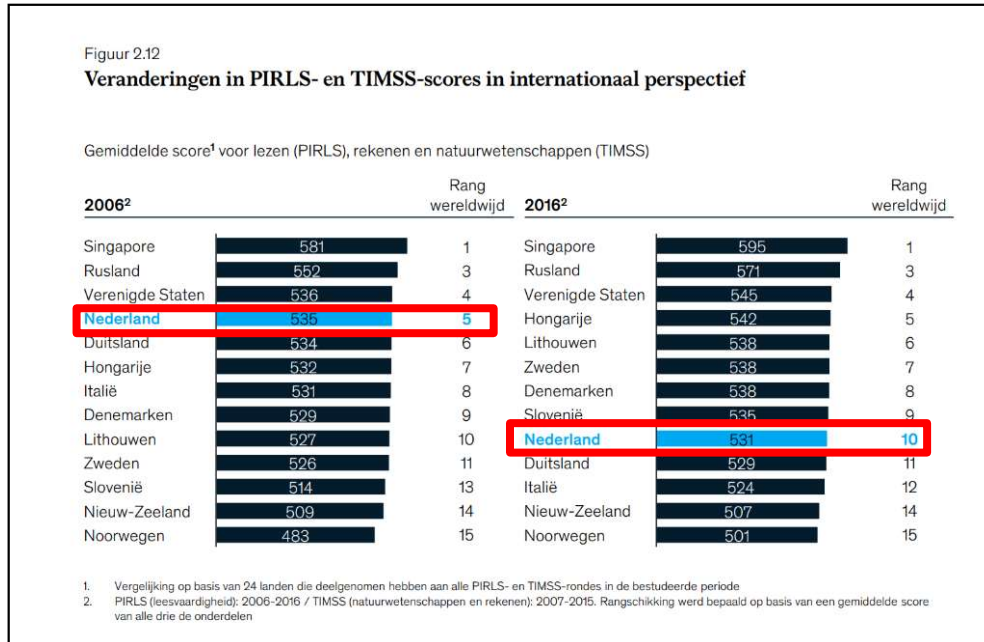

Bron: OESO, Education at a glance 2019

McKinsey & Company 15

VERTROUWELIJK EN AUTEURSRECHTELIJK BESCHERMD. Er kunnen geen rechten aan dit document ontleend worden

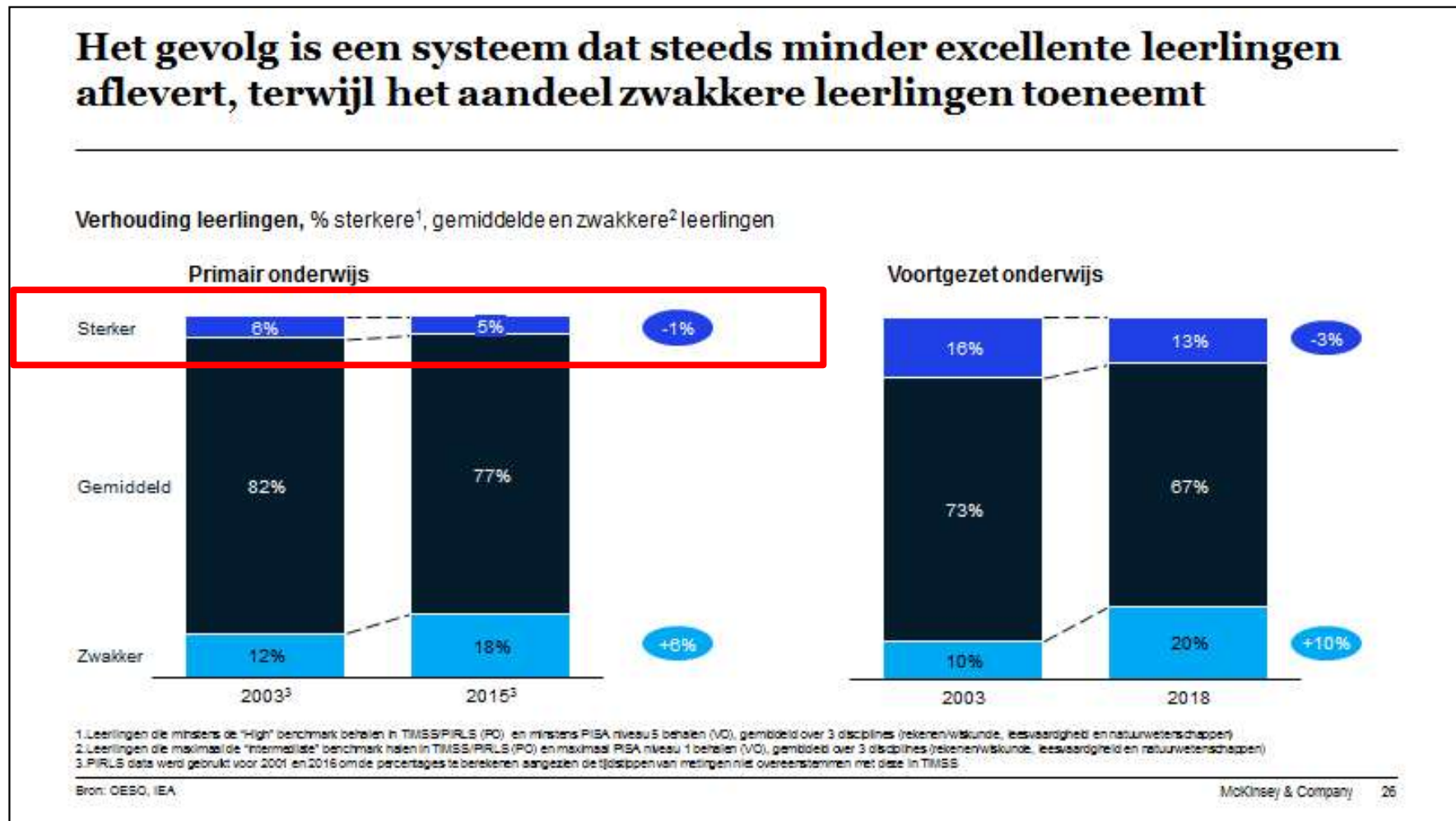
Schema 3: Het ontwikkelingsniveau van onze PO-leerlingen is afgelopen 10-15 jaar in zijn geheel gedaald

PO: de prestaties van het Nederlands primair onderwijs zijn in absolute zin en internationaal vergeleken afgelopen 10-15 jaar (sterk) afgenomen. De internationale onderzoeken PIRLS en TIMSS laten een **sterke daling** in **absolute zin** en **internationaal vergeleken** zien op het gebied van **Leesvaardigheid, Rekenen** en **Natuurwetenschappen**

Het **VO** laat een vergelijkbare trend zien (PISA scores). Dit is hier niet weergegeven. Deze niveaudaling heeft plaatsgevonden terwijl het aandeel HAVO/VWO leerlingen laatste 20-25 jaar is gestegen van 15-25% naar 40-50% van het totaal in het VO

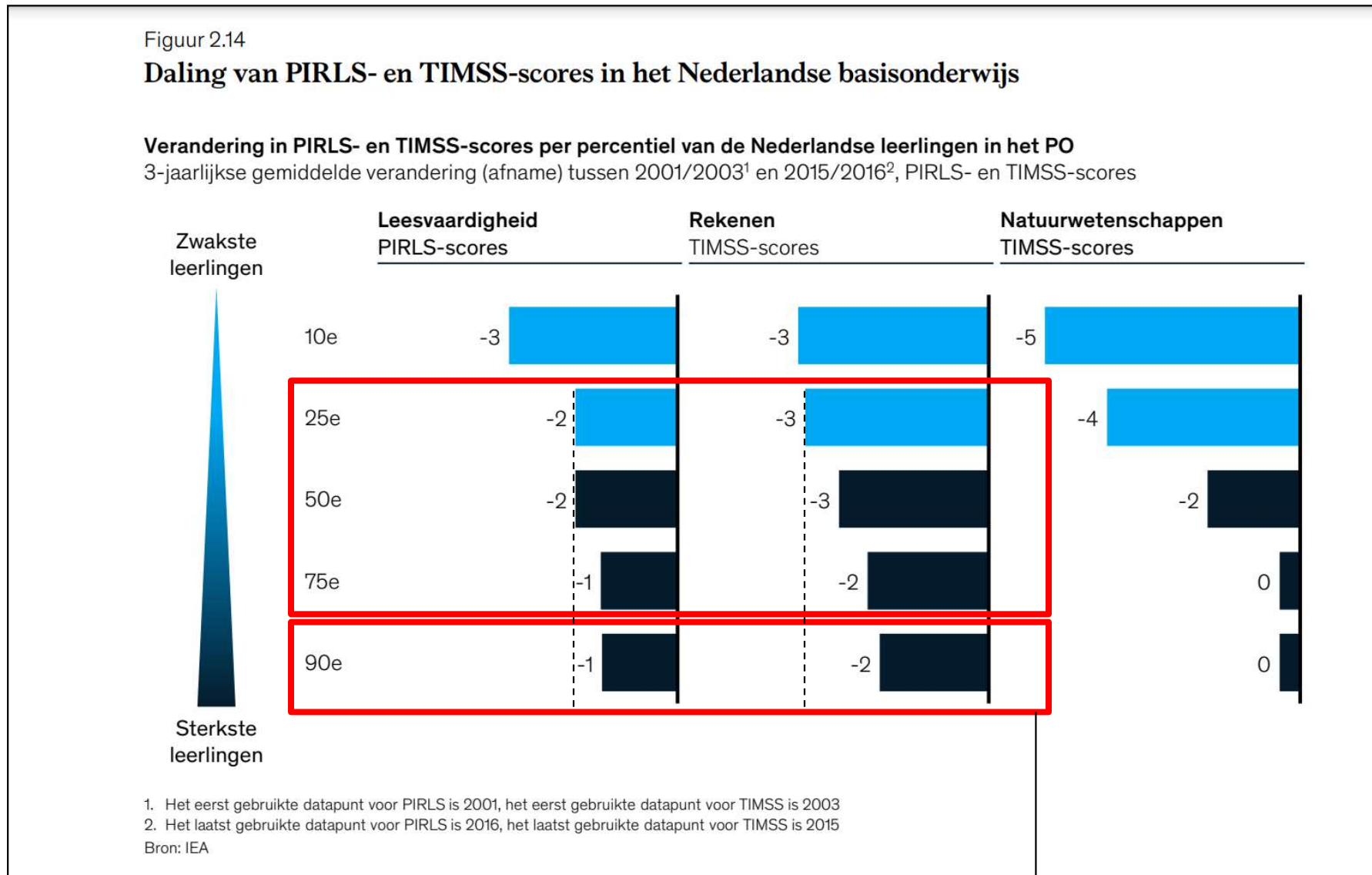
Schema 4: Het aandeel “sterke” PO-leerlingen is afgelopen 10-15 jaar met ~15% gedaald

Het aandeel sterke leerlingen in het PO gedaald van **6,1%** naar **5,0%**. Dit is een afname van ongeveer **15%**

In het VO is de afname bijna **20%**

Schema 5: het ontwikkelingsniveau van “sterke” PO leerlingen is afgelopen 10-15 jaar gedaald

De “zwakste” 10% PO-leerlingen laten de grootste daling zien, maar de **daling van de “sterkste” 10%** PO-leerlingen is voor leesvaardigheid en rekenen van **dezelfde orde grootte** als voor de andere groepen (graag aandacht voor de lengte van de staafjes in de grafiek)

Schema 6a: ongeveer 5.630 PO thuiszitters met een maatschappelijke Business Case (mBC¹)

Thuiszitter	Totale aantal thuiszitters (PO, VO en MBO)	Berekening van het aantal PO thuiszitters met een mBC ¹
Geregistreerd: > 3 mnd thuis	<ul style="list-style-type: none"> • (Niet) ingeschreven volgens Balans 2019 = 4.780 • OCW Leerplichtrapportage (2018-19) = 4.780 <ul style="list-style-type: none"> • PO = 383 + 367 + 333 + 688 = 1.771 • VO = 523 + 1.389 = 1.972 • Beroepsonderwijs = 634 • Onbekend of geen onderwijs²: 56 + 417 = 473 	<ul style="list-style-type: none"> • # PO thuiszitters met een mBC = 1.934 <ul style="list-style-type: none"> • # thuiszitters met een mBC = 4.780 • % PO = $1.771 / (1.771 + 1.972 + 634) = 40\%$
Geregistreerd < 3 mnd thuis	<ul style="list-style-type: none"> • Geregistreerd 4 weken tot 3 mnd thuis = 1.205 • Niet ingeschreven < 3 mnd = 2.880 	<ul style="list-style-type: none"> • # PO thuiszitters met een mBC = 488 <ul style="list-style-type: none"> • # thuiszitter met mBC = 1.205 (als een leerling 4 weken thuis is, dan is er al een serieus probleem ontstaan voor kind en familie. Geregistreerd vanaf 4 weken thuis was ook de vorige officiële definitie van een thuiszitter) • % PO = 40% • # PO thuiszitters met een mBC = 772 <ul style="list-style-type: none"> • # thuiszitter met mBC = 1.930 (aannee 67% >4 weken) • % PO = 40%
Vrijstelling leerplicht 5a	<ul style="list-style-type: none"> • Geregistreerd, maar vrijgesteld onder leerplicht 5a = 6.022 	<ul style="list-style-type: none"> • # PO thuiszitters met een mBC = 2.437 <ul style="list-style-type: none"> • # thuiszitter me mBC = 6.022 (allen zijn thuiszitter met een mBC) • % PO = 40%
Verborgen / niet geregistreerd	<ul style="list-style-type: none"> • 5.000 ongeveer volgens het rapport Staat van de Thuiszitters van Kim Castenmiller 	<ul style="list-style-type: none"> • Waarschijnlijk zitten hier thuiszitters met een mBC tussen, maar dit is zeer lastig te in te schatten, dus deze groep is in de schattingh niet meegenomen

Elke thuiszitter is er een te veel. Thuiszitters in de "rode box" hierboven worden niet genoemd in de formele rapportage. Voor de eenduidigheid van de definitie is in dit rapport gekeken naar thuiszitters die een mBC hebben

1 Rapport Stichting Balans: bijvoorbeeld in zware zorgtrajecten of reclassering, of levenslang geen bijdrage kunnen hebben aan de samenleving en een uitkering nodig hebben. Ook de gevolgschade voor families met een thuiszitter gaat geld kosten omdat zij niet of minder kunnen werken, dus minder belasting betalen of een uitkering of (intensieve) zorg nodig hebben. Aangenomen is dat er een mBC is vanaf 4 weken minder dan 2 dagen per week naar school gaan

2 Onduidelijk wie deze groep exact is. Aangenomen is dat deze thuiszitters een vergelijkbare verdeling over de gerapporteerde onderwijsvormen hebben

Bron: Stichting Balans (Thuiszitters tellen 2020); www.onderwijsaffaire.nl; De staat van de Thuiszitters (drs. Kim Castenmiller)

Schema 6b: ongeveer 1,5 tot 2,5 duizend HB PO thuiszitters met een maatschappelijke Business Case (mBC¹)

Bron	Gebruikte onderzoeken en feiten daaruit	Berekening van het # HB PO thuiszitters met mBC
Onderwijs- affaire	<ul style="list-style-type: none"> • Rapport Oorzaak en Onderwijsuitval en thuiszitters, 2021, van Petra de Blok • Van de 535 respondenten (ouders/verzorgers van thuiszitters) geven er 172 aan dat het kind hoogbegaafd (HB) is en 104 dat het kind ultrahoogbegaafd (UHB) is • 25 hebben zowel HB als UHB aangevinkt 	<ul style="list-style-type: none"> • #HB in PO thuis met mBC = 2.645 <ul style="list-style-type: none"> – 47% (251/535) van de thuiszitters is HB/UHB (correctie voor 25 respondenten die HB + UHB hadden aangevinkt) – Er zijn ~5.630 PO thuiszitters in totaal (zie Schema 6a)
SLO / SWVs / Gemeente Tilburg	<ul style="list-style-type: none"> • SLO heeft obv landelijk obv vragenlijst gestuurd naar medewerkers SWV's : 12% van de thuiszitters is HB • Gemeente Tilburg (~17.000 PO + VO leerlingen) heeft in 2017 vanuit leerplicht RMC een case load hierop gedaan: ~30% van de HB'ers gaat het niet goed en thuis zit 	<ul style="list-style-type: none"> • #HB in PO thuis = 1.690 <ul style="list-style-type: none"> – Percentage thuiszitters dat HB is = 30% – Er zijn ~5.630 PO thuiszitters in totaal (zie Schema 6a)
IkBenHoog begaafd.nl	<ul style="list-style-type: none"> • Online onderzoek naar het welbevinden van hoogbegaafde leerlingen in PO en VO, 2018, Willem Wind (Mensa) • Van de 1.429 respondenten (ouders van hoogbegaafde kinderen in PO en VO) gaven 91 (6.4%) op de deelvraag "Wat is de onderwijssituatie van uw kind?" aan dat hun kind thuiszitter is 	<ul style="list-style-type: none"> • #HB in PO thuis = 1.925 <ul style="list-style-type: none"> – 6.4% van (U)HB zit thuis, voor PO is het 5,2% en voor VO 10% – Aantal HB in PO is ongeveer 37.000
Phenix Talent / CCL	<ul style="list-style-type: none"> • Hoge Kansen, lage cijfers, Koenderink & Van Dijk, 2015 • Schatting: per jaar vallen 1.000 tot 3.000 HB leerlingen uit (van de 25.000 uitvallers per jaar in totaal) • Er wordt niet vermeld hoe dit is geschat 	<ul style="list-style-type: none"> • #HB in PO thuis = 250 tot 750 <ul style="list-style-type: none"> – % HB onder thuiszitters = $(1k \text{ tot } 3k) / 25k = 4 \text{ tot } 12 \%$ – Er zijn ongeveer 6.350 PO thuiszitters in totaal (zie Schema 6a)

Geen van de 4 gebruikte onderzoeken geeft een sluitende 100% nauwkeurige inschatting van het aantal HB PO thuiszitters met een mBC (de inschatting van Phenix Talent / CCL was het minst onderbouwd en is om deze reden uiteindelijk niet gebruikt). Op basis van de 3 andere onderzoeken is geprobeerd een conservatieve schatting te maken binnen een ruime bandbreedte

¹ Rapport Stichting Balans: bijvoorbeeld in zware zorgtrajecten of reclassering, of levenslang geen bijdrage kunnen hebben aan de samenleving en een uitkering nodig hebben, Ook de gevolgschade voor families met een thuiszitter gaat geld kosten omdat zij niet of minder kunnen werken, dus minder belasting betalen of een uitkering of zorg nodig hebben, Aangenomen is dat er een mBC is vanaf 4 weken minder dan 2 dagen per week naar school gaan

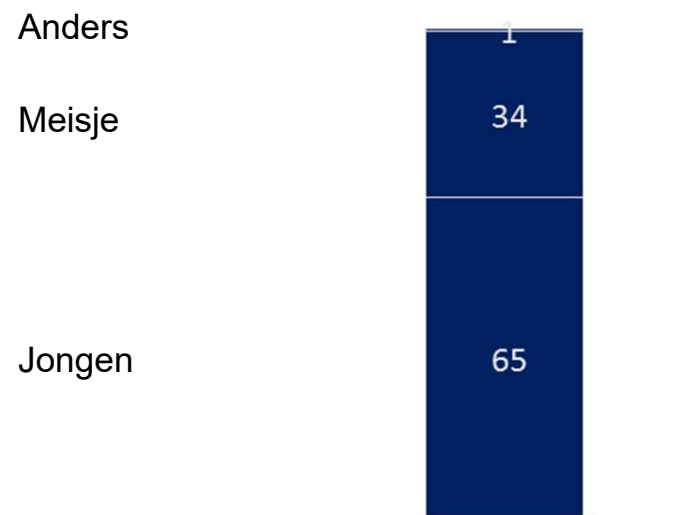
Schema 7a: Survey voltijd HB PO – wie hebben er deelgenomen?

Percentage; PO-leerlingen in voltijd HB-onderwijs; N = 361 (is 61% van alle leerlingen)

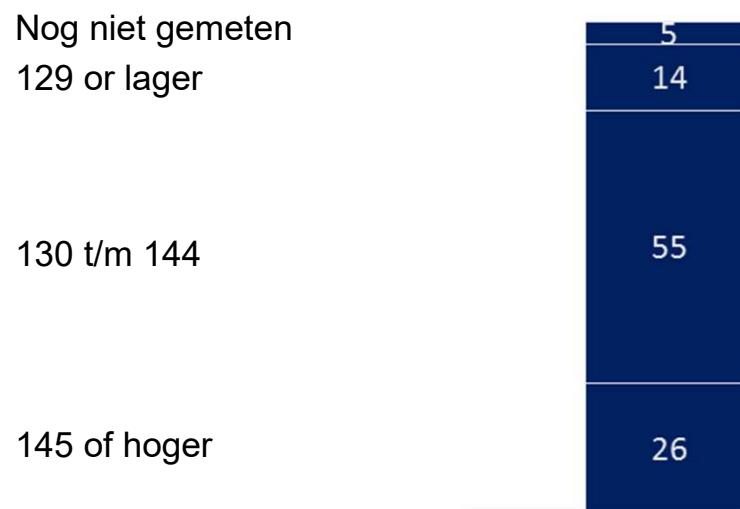
Basisschool met voltijd HB-basisonderwijs

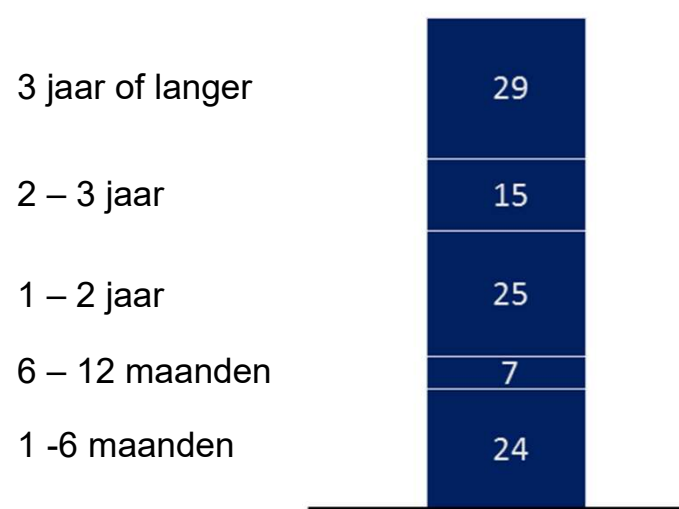
Mijn kind is...

Uitslag van IQ-onderzoek

Duur voltijd HB-onderwijs op huidige school

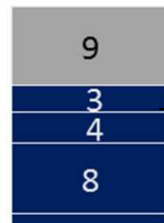

Schema 7b: Regulier PO zelfs met een plusvoorziening is niet passend voor een groot deel van de hoogbegaafde basisschoolleerlingen (1/2)

Situatie voor overgang naar voltijd HB PO

Percentage; HB PO leerlingen in voltijd HB PO; N = 361

Direct naar voltijd
HB-onderwijs
Anders
Thuiszitter
Eerst regulier
op huidige school

- 1% vanuit tijdelijke plek bij zorgorganisatie
- 1% SBO Cluster 4 klas
- 1% vanuit 1) internationale school, 2) langer bij de kinderopvang, 3) speciale school

Regulier onderwijs
zonder plusvoorziening

37

- Regulier PO wordt als niet passend ervaren o.a. door
- Verveling / niet uitgedaagd worden
 - Sociale isolatie

De **plusvoorziening** wordt **zeer verschillend vormgegeven**, het meest genoemd worden:

- 0,5 tot 1 dag per week een met een klein groepje in een klas op dezelfde school
- 2-3 uur per week met een klein groepje in een klas op dezelfde school
- 1 dag per week een boven schoolse plusklas op een andere school
- 2-3 uur per week individuele begeleiding door een professional

Een deel maakte gebruik van een combinatie van deze 4 mogelijke plusvoorzieningen

Regulier onderwijs
met plusvoorziening

39

De plusvoorziening wordt als **niet passend ervaren** en van **onvoldoende kwaliteit** gezien:

- “Hoogbegaafd ben je de hele tijd, niet een dag per week”
- “Was amateuristisch opgezet” of “onvoldoende begeleiding”
- “Eigenlijk eerder schadelijk, omdat de indruk wordt gewekt dat er iets zinvol wordt gedaan terwijl het echt niets voorstelde”
- “Expertise van de school ontbrak, kan je ook niet verwachten van een reguliere school”

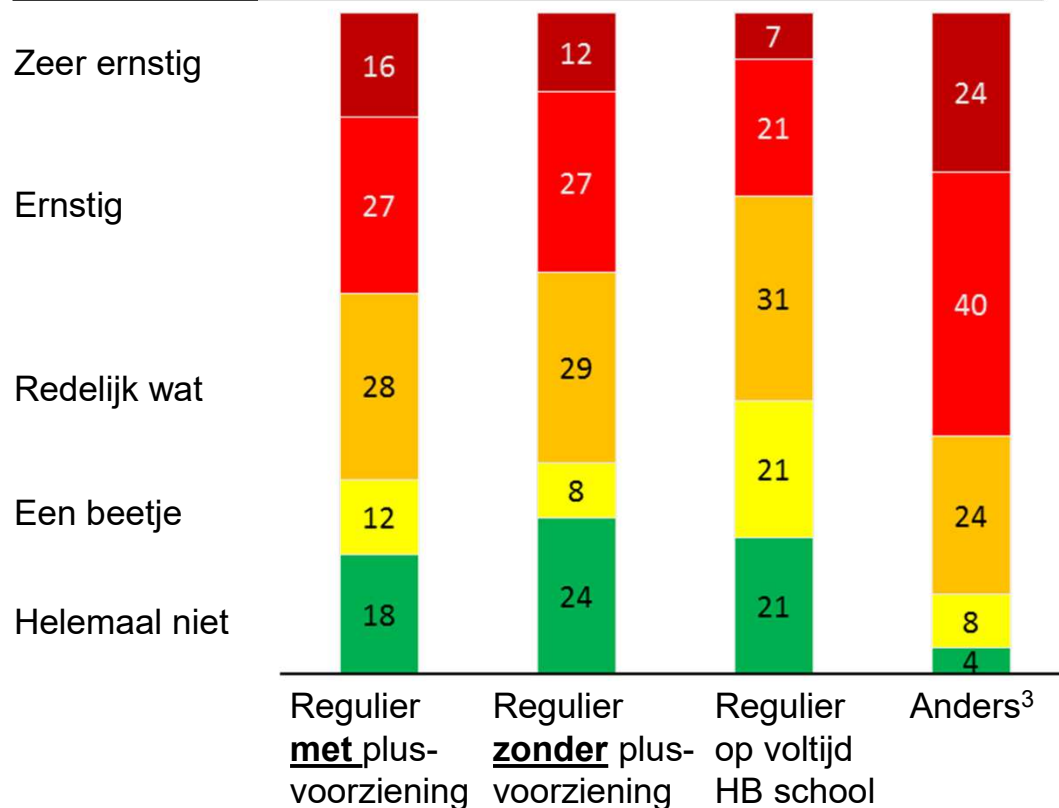
- **Slechts 9% ging direct naar voltijd HB PO.** De keuze voor voltijd HB PO lijkt dus vooral **uit noodzaak** en niet uit exclusiviteit
- **~90%** is initieel overgestapt **vanuit regulier PO.** Door deze onderbreking zijn op voorhand al **leerachterstanden** ontstaan. In ongeveer de **helft van de gevallen** was een **plusvoorziening** voor hoogbegaafden aanwezig
- Ouders doen **veel moeite** om hun kind **voltijd HB-basisonderwijs** te kunnen laten volgen; **dit bevestigt de noodzaak**
 - **34%** heeft op een **wachlijst** gestaan voor voltijd HB-onderwijs (wachlijst **langer dan 6 maanden** in **58%** van de gevallen)
 - **62% woont meer dan 5 km van huidige basisschool** die voltijd HB-onderwijs aanbiedt (**gemiddeld 2 uur reistijd per dag**)
 - Een aantal ouders geeft aan te hebben moeten verhuizen om passend onderwijs mogelijk te maken voor hun kind

Schema 7b: Regulier PO zelfs met een plusvoorziening is niet passend voor een groot deel van de hoogbegaafde basisschoolleerlingen (2/2)

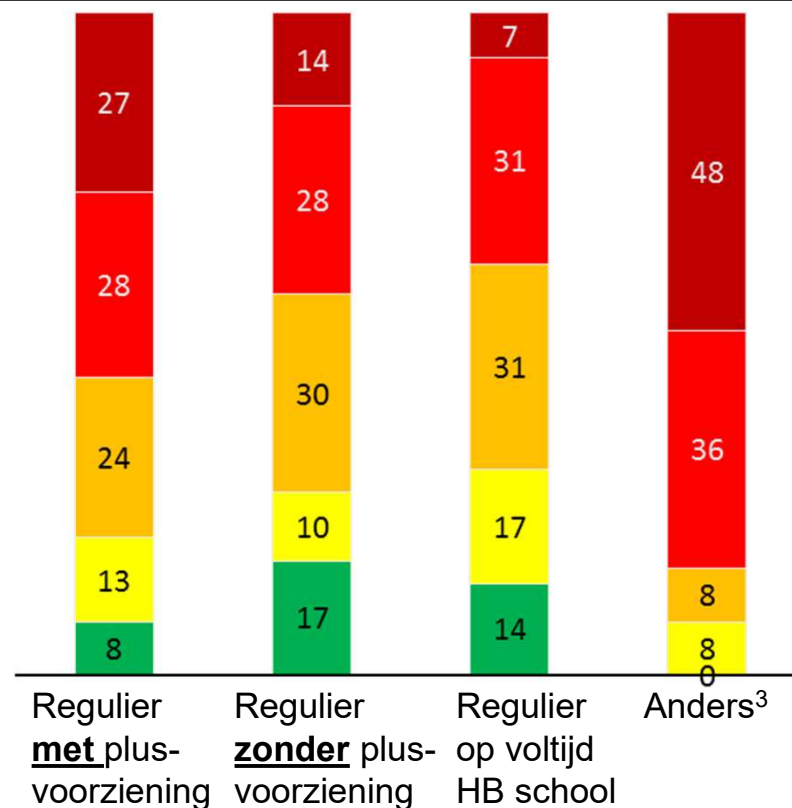
Situatie voor overgang naar voltijd HB-basisonderwijs per type vorige onderwijsvorm

Percentage; HB PO leerlingen die zijn overgestapt naar voltijd HB PO; N = 323

Voor de overstap¹: Mate van problemen op het gebied van leren

Voor de overstap¹: Mate van klachten² op het gebied van emotioneel of fysiek welbevinden

Licht grotere leerproblemen en welbevinden klachten zijn ontstaan in het regulier onderwijs met plusvoorziening t.o.v. regulier onderwijs zonder plusvoorziening. De oorzaken hiervan zijn niet onderzocht, maar een hypothese is dat de a) kwaliteit van de plusvoorziening ondermaats was of juist goed waardoor bij het kind hogere verwachtingen zijn ontstaan voor regulier PO, b) de HB-expertise ontbrak en/of c) het kind onnodig langer op deze school is vastgehouden doordat de reguliere school onterecht in de veronderstelling was passend HB-onderwijs te bieden

Quote ouder: "Ons kind is volledig vastgelopen in het reguliere PO, zag zelf het leven niet meer zitten en wilde zelfs dood"

¹ Situatie op de vorige school voordat naar voltijd HB PO werd overgestapt

² Bijvoorbeeld slaapproblemen, bedplassen, sociale uitsluiting, depressieve gevoelens, boosheid, agressief gedrag, concentratieproblemen

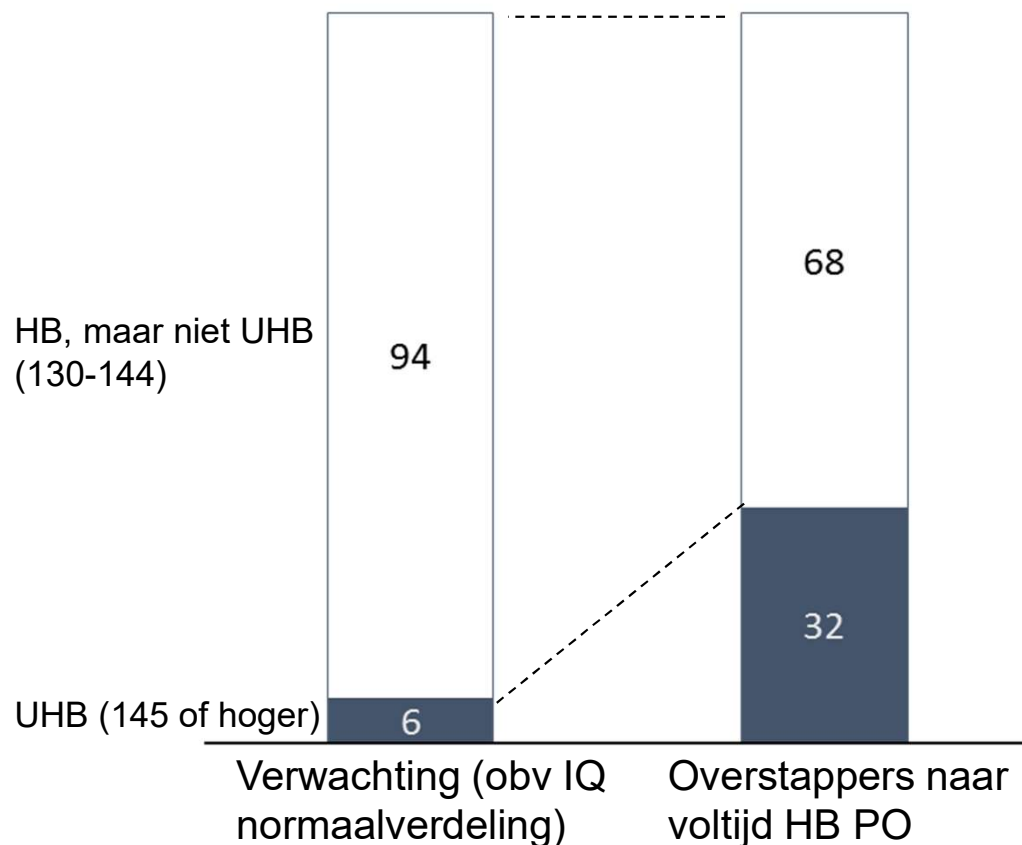
³ Bijvoorbeeld vanuit tijdelijke plek bij zorgorganisatie, SBO Cluster 4 klas, thuiszitter

Bron: Online voltijd HB-basisonderwijs survey verstuurd naar de ouders van alle leerlingen op 6 basisscholen die voltijd HB-onderwijs aanbieden; januari 2022

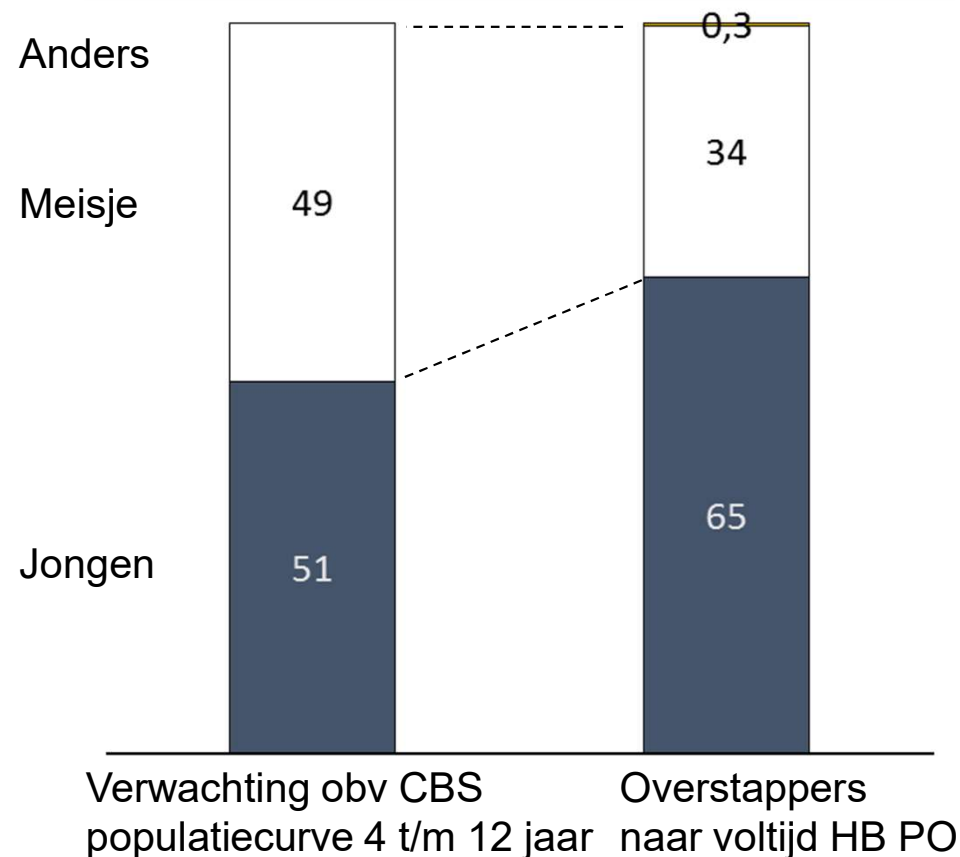
Schema 7c: wie stappen er over naar voltijd HB PO?

Percentage; HB PO-leerlingen die zijn overgestapt naar voltijd HB PO; N = 323

Uitslag van IQ-onderzoek, N = 274¹

Uw kind is... , N = 323

IQ²: IQ is een goede risicovoorspeller voor uitval. Hoe hoger het IQ, des meer kans op...

- **Overstappen:** UHB (met IQ 145 of hoger) heeft 5x meer kans dan verwacht
- **Thuiszitten:** UHB (met IQ 145 of hoger) heeft 6-8x meer kans dan verwacht o.b.v. 2 andere onderzoeken 1) Onderwijsaffaire **40%** (104 van de 261) van de HB thuiszitters is UHB en 2) ikbenhoogbegaafd.nl: **45%** (23 uit 51)

Een logische reden is dat hogere IQ's een **groter ontwikkelingsniveauverschil** t.o.v. het reguliere gemiddelde ervaren.

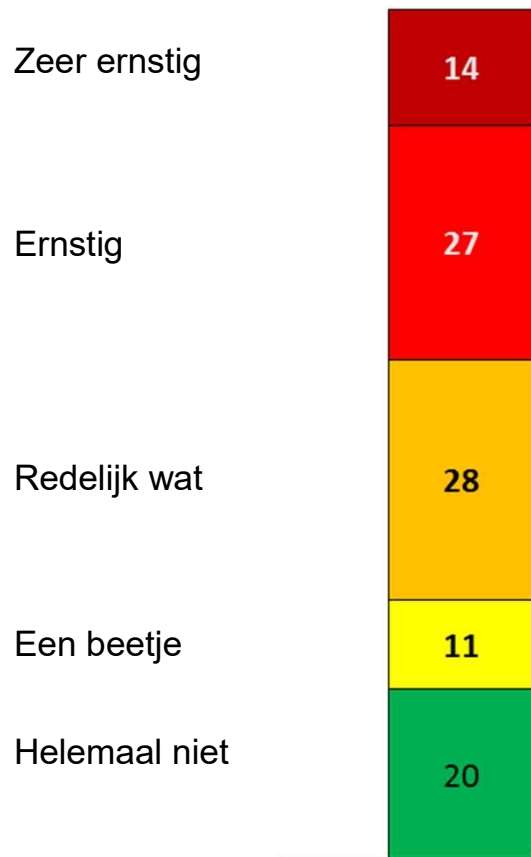
Uw kind is...²: Jongens stappen vaker over. Internaliserend gedrag en / of lagere verwachtingen bij meisjes kunnen redenen zijn

¹ Vanwege selectiebias zijn niet weergegeven "IQ 129 of lager" en "IQ nog niet gemeten", omdat alle betrokken voltijd HB-scholen een gemeten IQ van minimaal 130 als voorwaarde te hebben
² Er zijn binnen de IQ groepen en tussen jongens en meisjes geen statistisch significante verschillen gevonden m.b.t. de mate van ontstane leerproblemen en welbevinden klachten en benodigde ondersteuning en zorg
 Bron: Online voltijd HB-basisonderwijs survey verstuurd naar de ouders van leerlingen op 6 basisscholen die voltijd HB-onderwijs aanbieden; januari 2022

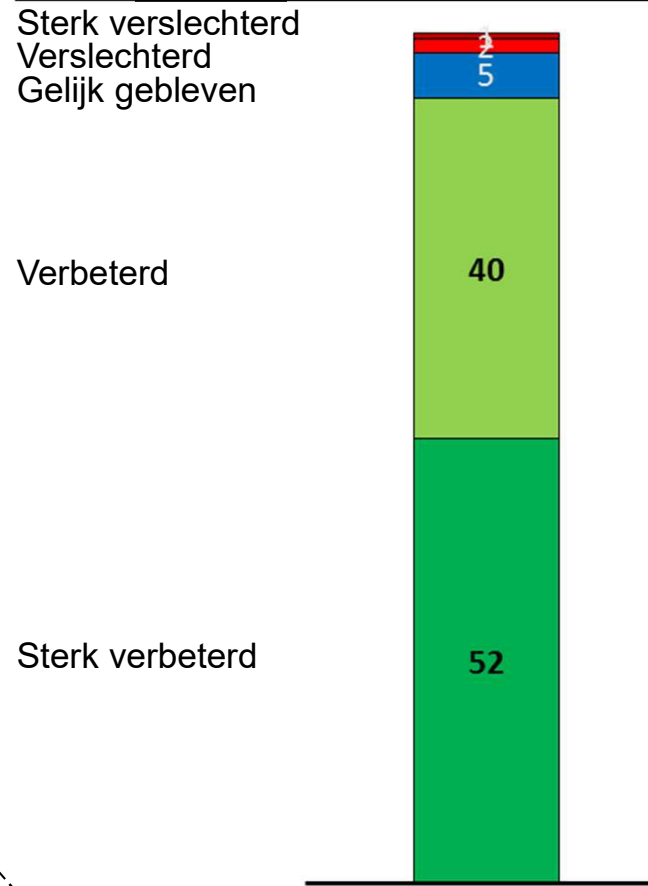
Schema 7d: voor de leerprestaties is voltijd HB PO kritiek

Percentage; HB PO-leerlingen die zijn overgestapt naar voltijd HB PO; N = 323

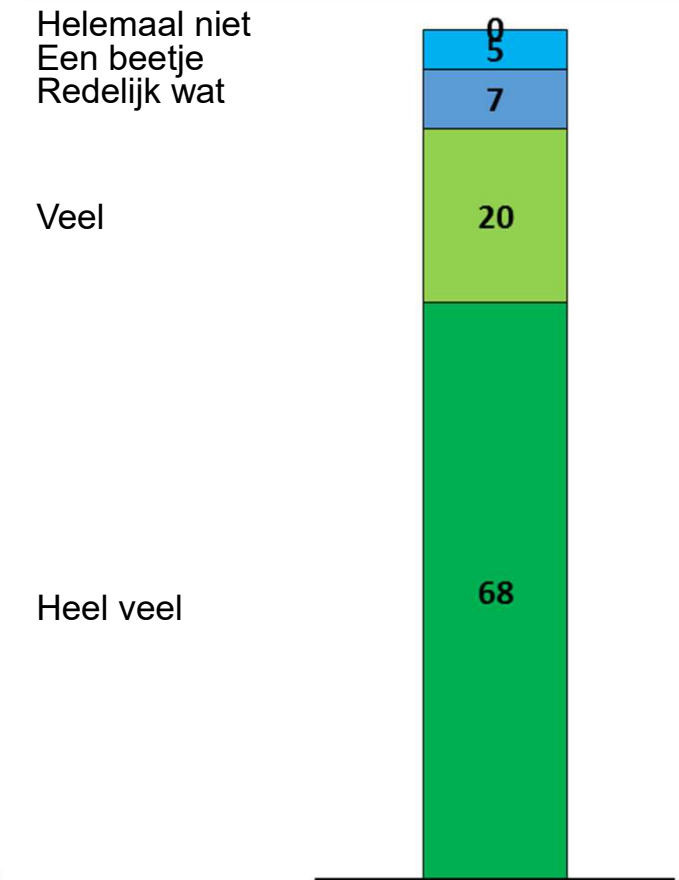
Voor de overstap¹: mate van leerproblemen

Na de overstap¹: verandering van de leerprestaties

Bijdrage van de voltijd HB-basisschool aan de verandering van de leerprestaties

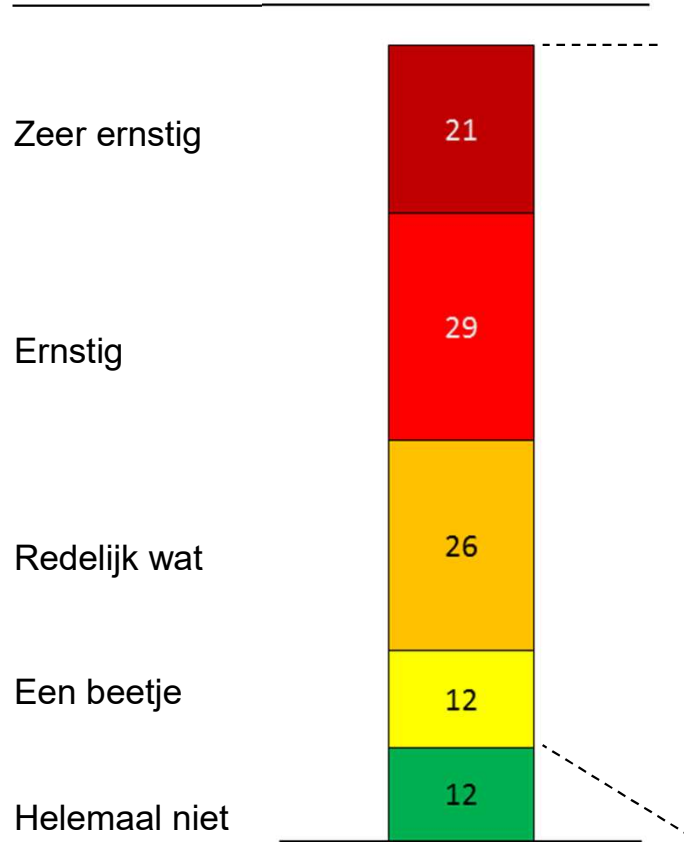
- **80% ervaren leerproblematiek** bij 41% was het (zeer) ernstig voor de overgang naar voltijd HB PO
- Bij **92%** zijn de leerprestaties (**sterk**) **verbeterd** na de overstap naar voltijd HB PO
- **De voltijd HB-basisschool** heeft in **al deze gevallen positief** aan bijdragen en bij **88% zelfs (heel) veel**
Quote ouder: "Mijn dochter zou op het reguliere onderwijs zijn blijven zitten. De leerkrachten wisten niet hoe ze haar moesten begeleiden en zagen de begaafdheid niet. Ze was zeer ongelukkig en passief".

¹ Naar voltijd HB-basisonderwijs

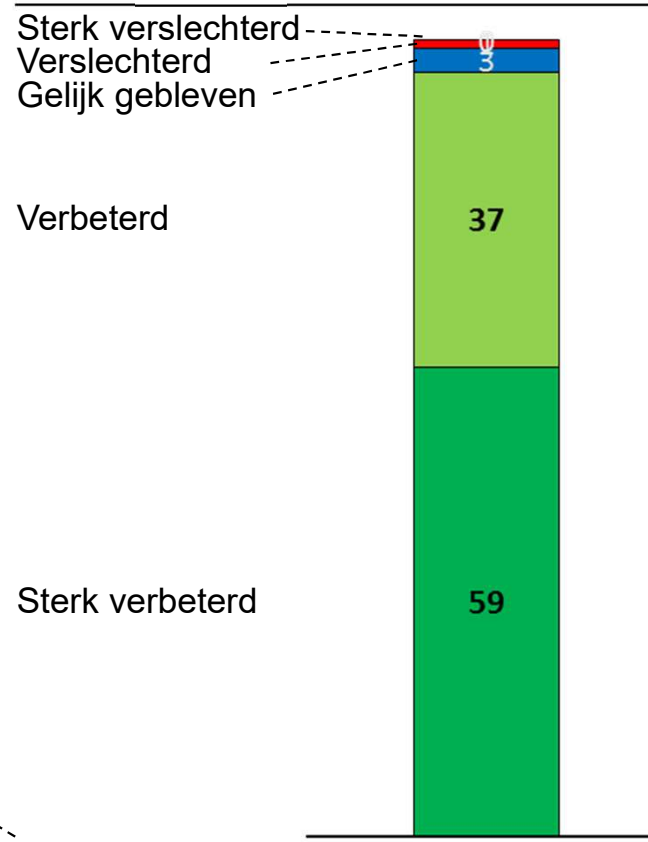
Schema 7e: voor het welbevinden is voltijd HB PO kritiek

Percentage; HB PO-leerlingen die zijn overgestapt naar voltijd HB-onderwijs; N = 323

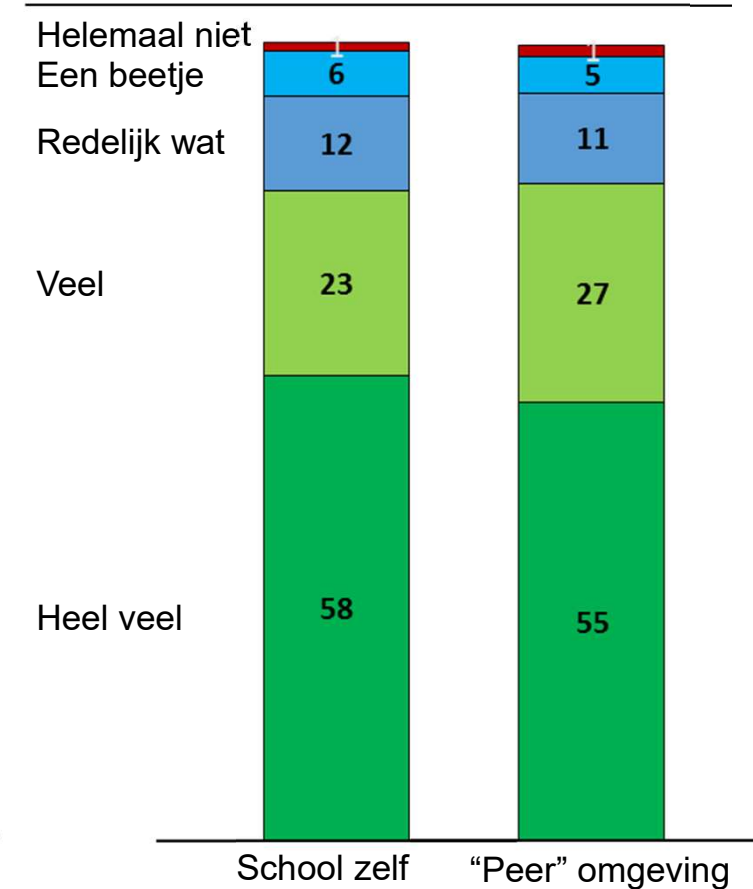
Voor de overstap¹: grootte van de emotionele of fysieke welbevindenklachten²

Na de overstap¹: verandering van het emotioneel of fysiek welbevinden²

Bijdrage van voltijd HB-basisschool aan de verandering van het emotioneel of fysiek welbevinden²

- **88%** ervaarde **welbevindenklachten²** bij **50%** was het (**zeer**) **ernstig** voor de overgang naar voltijd HB-onderwijs
- Bij **96%** van hen is het **welbevinden²** (sterk) verbeterd na de overstap naar voltijd HB-onderwijs
- **De voltijd HB-school** en **"peer" omgeving** hebben in **bijna alle gevallen positief** bijdragen en bij **88% zelfs (heel) veel**

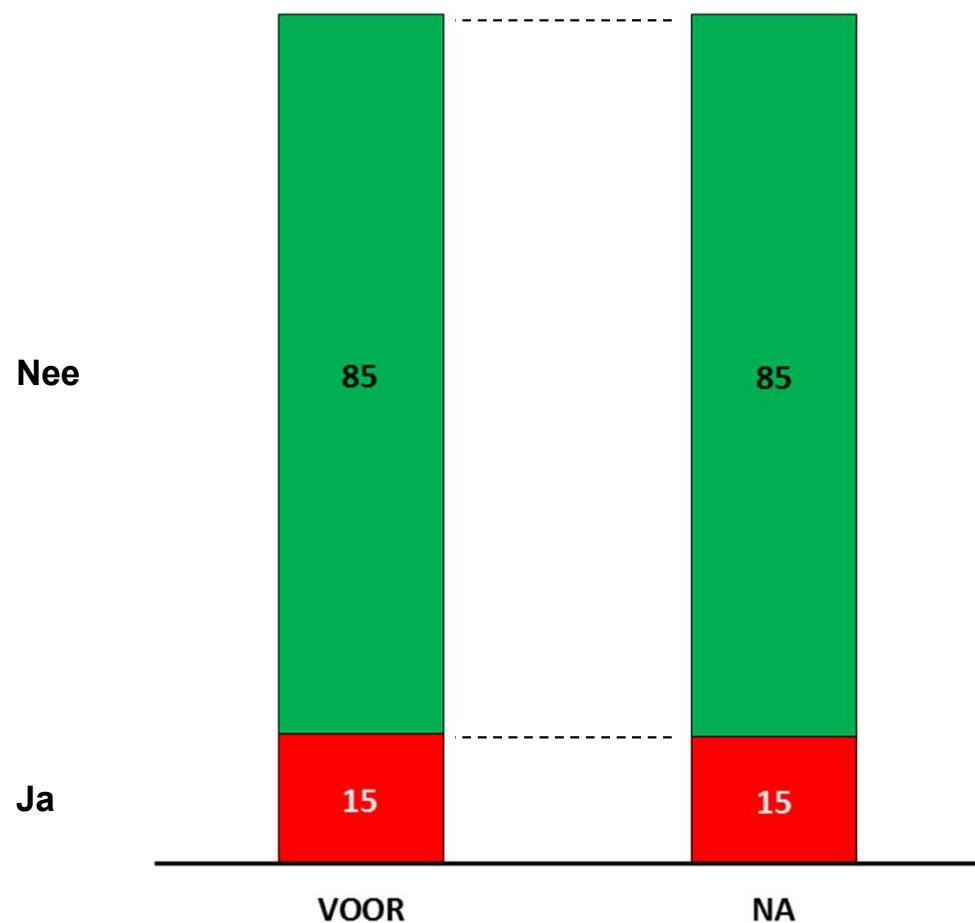
Stem van een ouder: *"Voor ons is de instroom in het HB- onderwijs een redding geweest. Onze dochter is duidelijk gelukkiger en functioneert beter sinds de overstap"*

¹ Naar voltijd HB-basisonderwijs, ² Bijvoorbeeld slaapproblemen, bedplassen, sociale uitsluiting, depressieve gevoelens, boosheid, agressief gedrag, concentratieproblemen
Bron: Online voltijd HB-basisonderwijs survey verstuurd naar de ouders van alle leerlingen op 6 basisscholen die voltijd HB-onderwijs aanbieden; januari 2022

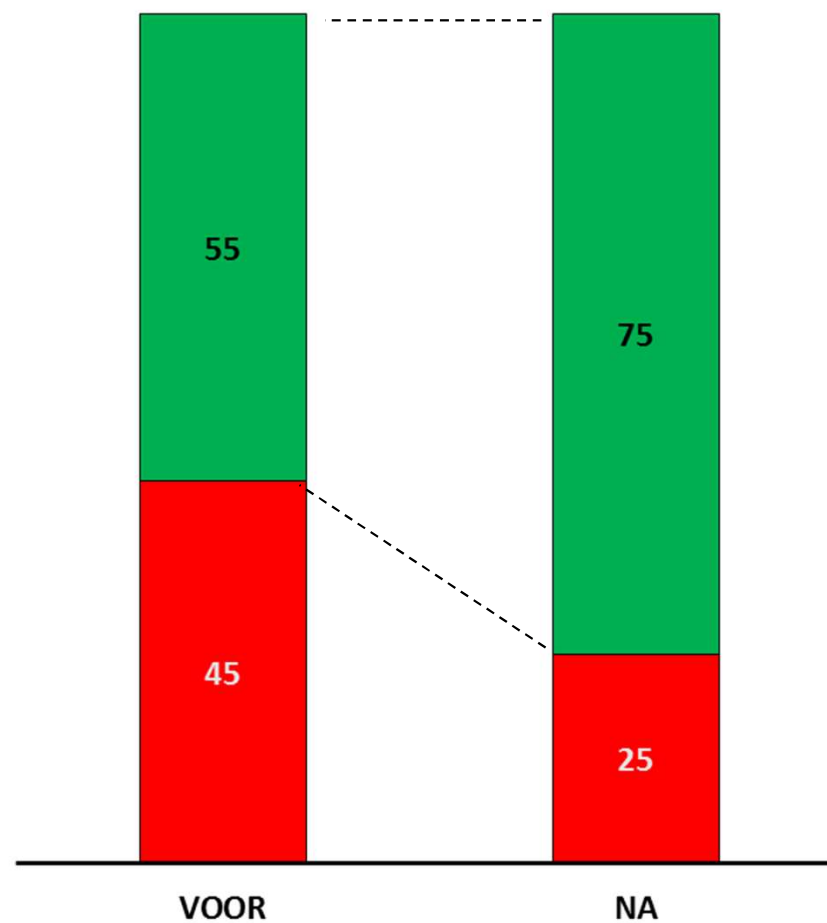
Schema 7f: de behoefte voor zorgondersteuning neemt af na de overstap naar voltijd HB PO

Percentage; HB PO-leerlingen die zijn overgestapt naar voltijd HB PO; N = 323

Leren: aanvullende onderwijsondersteuning¹

Welbevinden: Zorgondersteuning buiten school²

Geen afname in aanvullende onderwijsondersteuning¹. Dit duidt op mogelijkheden voor scholen voor verdere **kwaliteitsverbetering in specialistische (vak)didactiek**

~45% afname in buitenschoolse zorgondersteuning na de overstap naar voltijd HB-onderwijs.

¹ Bijvoorbeeld met betrekking tot dyslexie, dyscalculie, leren-leren, huiswerkbegeleiding, onderpresteren etc.

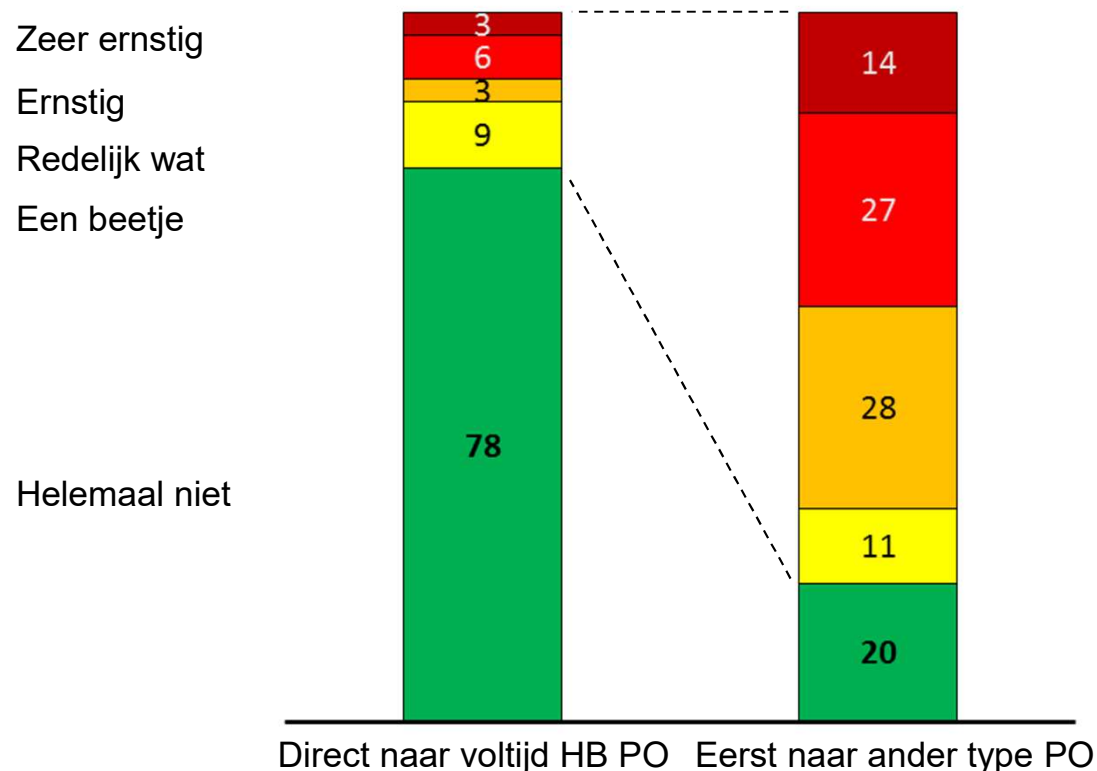
² Bijvoorbeeld ondersteuning van een psycholoog, orthopedagoog, speltherapie, fysiotherapie etc.

Schema 7g: voltijd HB PO kan het beste preventief in plaats van curatief ingezet worden (1/2)

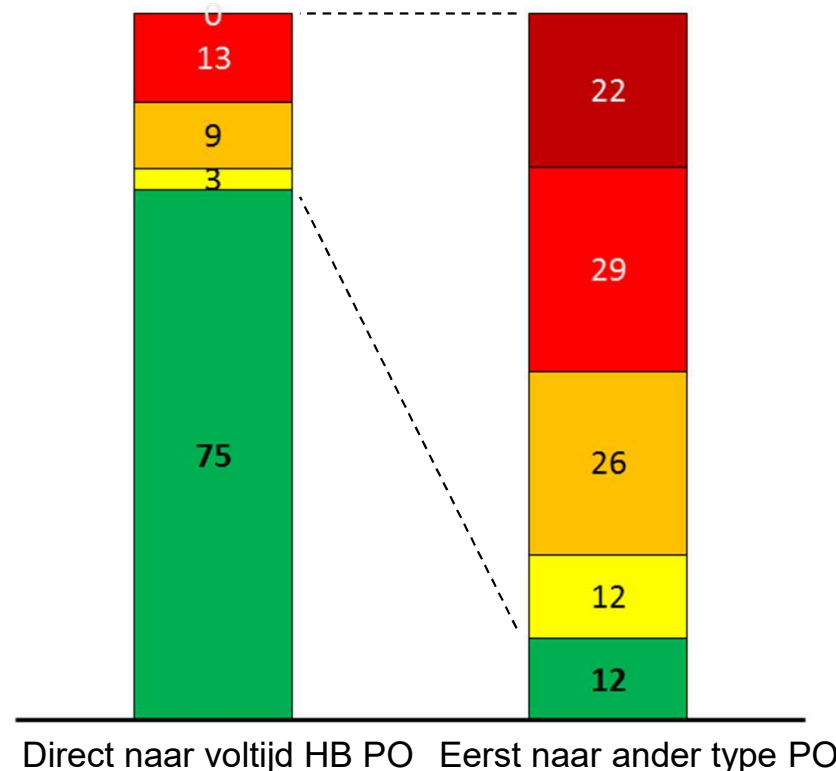
Situatie voor overgang naar voltijd HB PO per type onderwijsvorm

Percentage; HB PO leerlingen in voltijd HB-onderwijs; N = 361

Voor de overstap¹: Mate van problemen op het gebied van leren

Voor de overstap¹: Mate van klachten² op het gebied van emotioneel of fysiek welbevinden

Als een HB PO leerlingen eerst naar een andere onderwijsvorm dan voltijd HB-onderwijs gaat dan ontstaan er grotere leerproblemen en ernstigere welbevinden klachten dan wanneer dit kind direct naar voltijd HB-onderwijs was gegaan.

Stem van een ouder: "Het huidige systeem leidt ertoe dat reguliere basisscholen zo lang mogelijk kinderen "binnen houden", en vooral niet toe te geven dat HB kinderen echt iets anders nodig hebben, wat niet haalbaar is in een reguliere setting.

¹ Regulier PO op huidige school of op een andere school

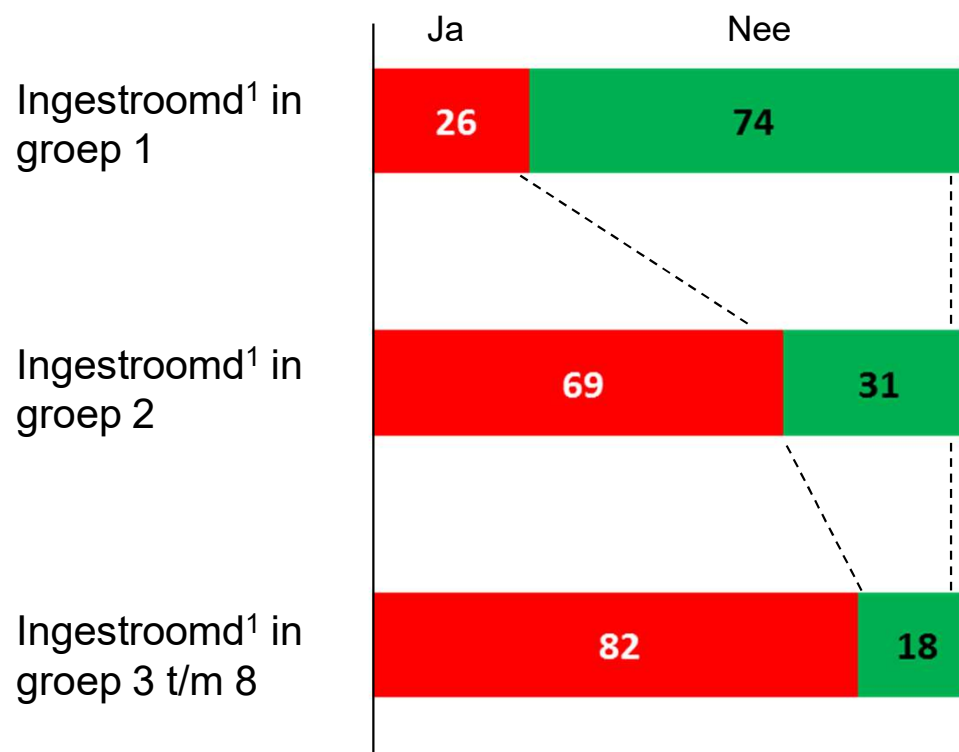
² Bijvoorbeeld slaapproblemen, bedplassen, sociale uitsluiting, depressieve gevoelens, boosheid, agressief gedrag, concentratieproblemen

Bron: Online voltijd HB-basisonderwijs survey verstuurd naar de ouders van leerlingen op 6 basisscholen die voltijd HB-onderwijs aanbieden; januari 2022

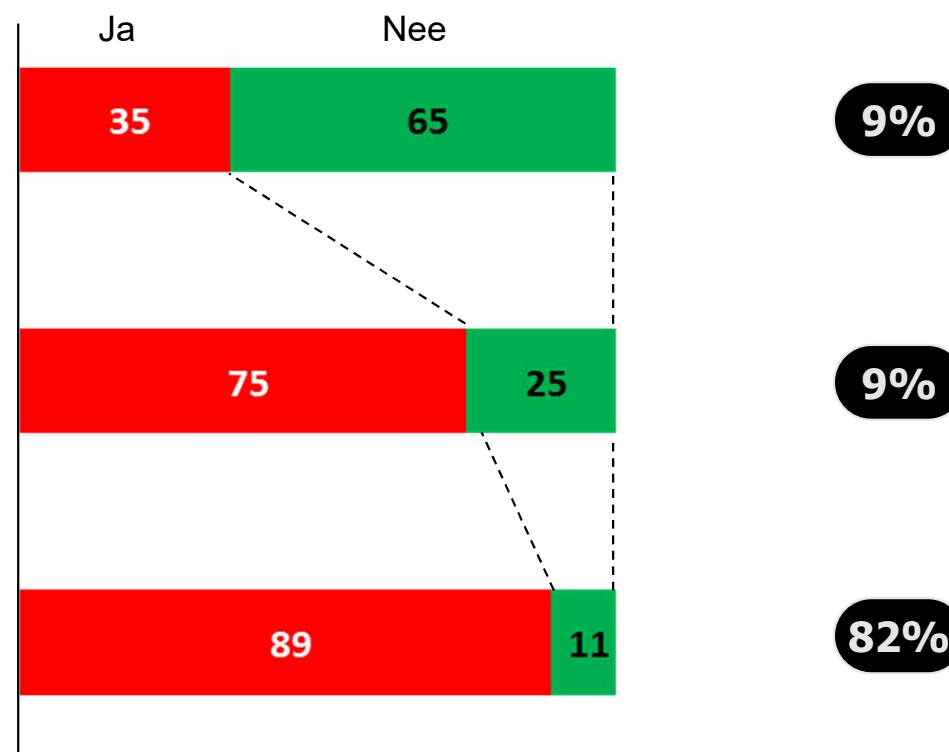
Schema 7g: voltijd HB PO kan het beste preventief in plaats van curatief ingezet worden (2/2)

Percentage; HB PO-leerlingen in voltijd HB-onderwijs; N = 361

Problemen op het gebied van leren

Welbevindenklachten: emotioneel of fysiek

Hoe later het kind instroomt in voltijd HB-basisonderwijs, des te vaker de leerproblematiek en de emotionele of fysieke welbevindenklachten

Noodzaak voor een zo vroeg mogelijke herkenning. Bij instroom vanaf groep 2-3 is het leed eigenlijk al geschied. Kinderdagverblijven en peuterspeelzalen zouden hier een belangrijke rol in kunnen spelen.

Quote ouder: "Ik denk dat veel ouders eerst de weg bewandelen van regulier onderwijs, wie wil er geen school in de buurt met vriendjes om de hoek waar je zelf naar toe kunt fietsen? Onze overstap hebben we gemaakt uit pure noodzaak omdat onze beide kinderen steeds ongelukkiger werden, onderpresteerden en het leven bij momenten niet meer zagen zitten"

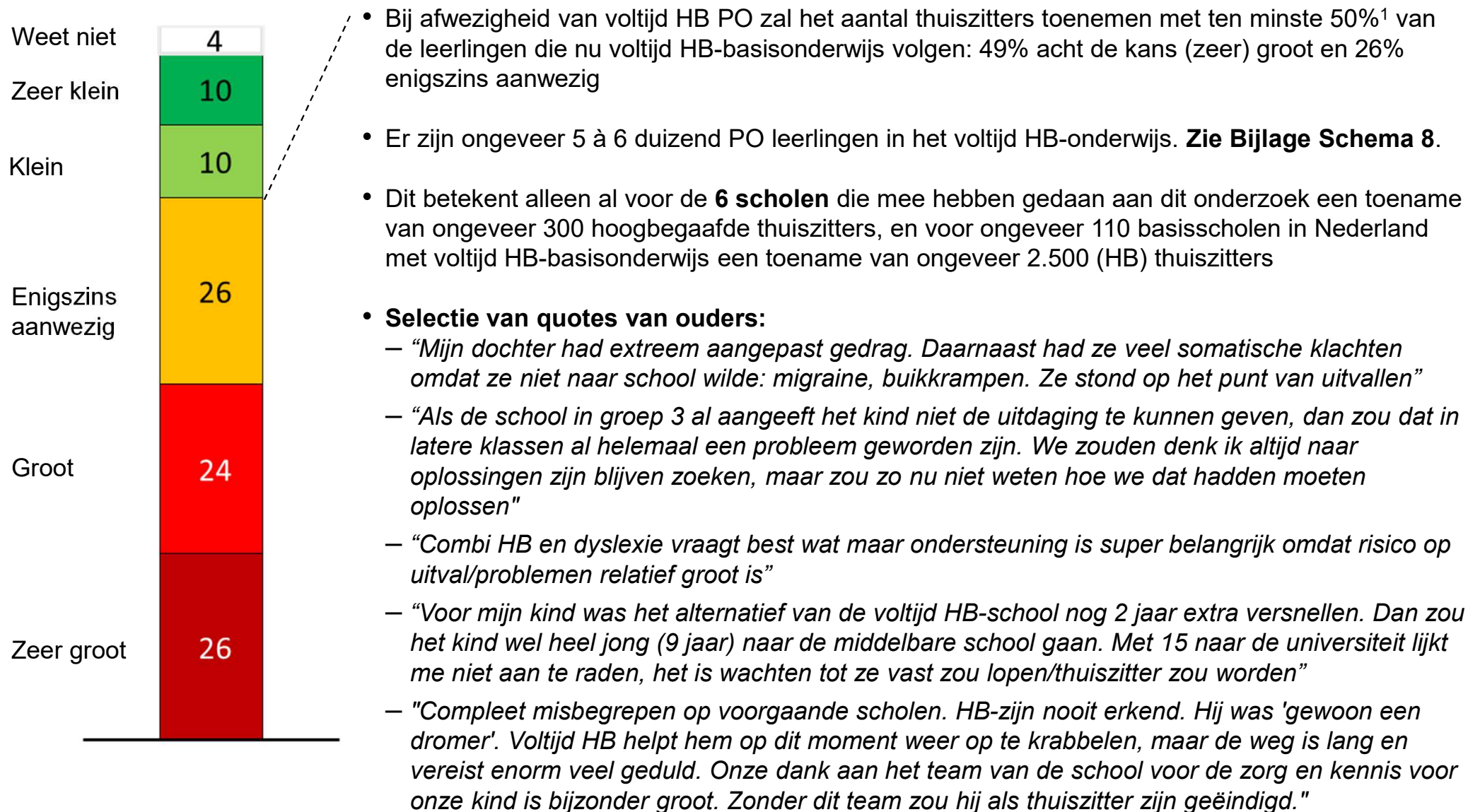
¹ Ingestroomd in voltijd HB-onderwijs op huidige basisschool (vanuit huidige of een andere basisschool)

Bron: Online voltijd HB-basisonderwijs survey verstuurd naar de ouders van leerlingen op 6 basisscholen die voltijd HB-onderwijs aanbieden; januari 2022

Schema 7h: naar verwachting 2.500 additionele thuiszitters bij geen voltijd HB PO

Percentage; PO-leerlingen in voltijd HB PO; N = 361

Hoe groot acht u de kans dat uw kind thuiszitter wordt, wanneer er voor uw kind geen voltijd HB-onderwijs beschikbaar zou zijn?

¹ Beste schattingen zijn voor Zeer groot = 90%, Groot = 80%, Enigszins aanwezig = 50%, Klein = 10%, Zeer klein = 5%

Zie het proefschrift van dr. Sanne Willems <https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2021/08/kansen-in-woorden-iedereen-schat-ze-anders-in>

Bron: Online voltijd HB-basisonderwijs survey verstuurd naar de ouders van leerlingen op 6 basisscholen die voltijd HB-onderwijs aanbieden; januari 2022

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (1/17)

Was er leerproblematiek ontstaan in het reguliere onderwijs (met plusvoorziening)?

*“Onze zoon **presteerde ruim onder**, leerde niet, werd steeds meer faalangstig, onzeker, had moeite met aansluiting. In de klas zei hij dingen die **de rest niet begreep** en moest dan zijn mond houden. Hij werd somber en meer somber en sloeg steeds meer dicht, ontwikkelde gevoelens van **schaamte** en een **laag zelfbeeld**”*

*“Mijn dochter was een duidelijke (relatieve) onderpresteerder en viel daardoor niet op in de klas. Deed alles netjes mee op een goed niveau om niet buiten de groep te vallen. Last van **faalangst** en perfectionisme. Eenmaal thuis kwamen de **woede-uitbarstingen** doordat het **aangepasgedrag** op school zoveel energie kostte”*

*“Mijn zoon had vaak verdriet dat hij op de reguliere school **zelden iets nieuws kon leren**. Ook het levelwerk was niet uitdagend”*

*“Mijn kind kon daar op **cognitief vlak geen aansluiting** vinden, zichzelf ontwikkelen. Daarmee **niet zichzelf zijn**”*

*“Het zou op haar vorige, reguliere basisschool moeilijk geweest zijn om haar op haar eigen niveau aan het werk te krijgen, want ze doet het liefst **"gewoon" met anderen mee**”*

*“Onze zoon was een **stevige onderpresteerder** die steeds minder deed en **niets meer van zijn oorspronkelijke creativiteit liet zien**. Hij was alleen nog maar **boos** en had helemaal **geen zelfvertrouwen meer** omdat hij alleen maar te horen kreeg dat hij het niet kon. We hebben zelf allerlei hulp gezocht, maar de **reguliere school kon/snapte het niet**”*

*“Mijn kind is door haar vorige school in Corona jaar (2020) geadviseerd om groep 3 te **doubleren** ondanks goede Cito scores obv de indruk van de juffen (ze oogde nog zo jong)”*

*“Wij zijn heel erg opgelucht en blij dat onze dochter nu eindelijk passend onderwijs krijgt bij Kronenburgh. Het was een verademing dat we niet meer hoefden te smeken om wat uitdaging voor onze dochter. De eerste schooldag waarbij ze trots kwam vertellen dat ze iets moeilijks had mogen doen en het toch was gelukt hadden wij tranen in de ogen als ouders van geluk. Wij hopen dat deze lijdensweg om passend onderwijs voor onze dochter te krijgen andere ouders wordt bespaard en herkennen van en onderwijs voor hoogbegaafde kinderen meer aandacht krijgt en het niet enkel voor de bühne met mooie praatjes over **plusonderwijs** op de website van de school. Dat **stelt in de praktijk niet veel voor** hebben wij gemerkt”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (2/17)

Waren er welbevinden klachten in het reguliere onderwijs (met plusvoorziening)?

*“Mijn kind heeft voordat hij hier op school kwam vaak gezegd **waarom leef ik eigenlijk nog** ik ben totaal niet gelukkig en **niemand snapt mij**, hele dagen huilen en totaal in zijn schulp” “Mijn kind was depressief geworden op de reguliere school”*

*“Onze oudste liep echt vast in het reguliere onderwijs, werd **niet begrepen** door **zijn lerares en klasgenootjes**. Ondertussen zitten ook onze twee jongste kinderen op de Leo afdeling van de Aventurijn”*

*“Mijn zoon was **thuis extreem boos!** Mij als moeder schoppen en slaan. En **op school de ideale leerling**. Daarnaast ging hij thuis zijn schoolstof thuis verder uitwerken op een creatieve manier”*

*“Mijn kind had voor de overstap **irritant en druk gedrag** op school **uit verveling**. Thuis juist intense verveling, hangen, nergens toe te bewegen, terwijl hij een bijzonder beweeglijk en sportief kind is”*

*“Ons kind was **doodongelukkig** in het gewone onderwijs. Ze leerde niets en hield zichzelf bezig met gummetjes kapot peuteren. De overstap naar voltijds HB onderwijs heeft echt een enorme ommekeer gegeven in gedrag thuis, leerprestaties en interesse in leren... maar vooral in **welbevinden** en **gelukkig** zijn. Wanneer deze optie er niet was geweest op dit moment, dan waren we echt gaan denken aan **‘thuiszitten’ / onderwijs op maat** door mijzelf als moeder. Het gaat **door merg en been als je kind zo ongelukkig wordt van school**”*

*“De vragen zijn vooral gericht op het kind. De **impact op het hele gezin en welbevinden van ouders** nog niet eens meegenomen. In ons geval gingen **ouders** er haast ook aan **onderdoor**. Het heeft enorm veel stuk gemaakt. Het **onbegrip** vanaf de **PSZ** al, het niet gezien en begrepen worden en ook; het veel te laat doorpakken door de **reguliere school** (mede door gebrek aan ondersteuning van 'bovenaf'.) En veel te lang aanmodderen. Een **overspannen 5 jarige**, kan niet de bedoeling zijn. In 3 weken tijd binnen VT HB grote verschillen zichtbaar; een gelukkig kind, gelukkig ouders en enorm veel vertrouwen in de school!!*

*“De enorme frustratie bij mijn dochter dat ze niets leerde op de toenmalige school, het onbegrip en de onkunde van de interne begeleiding en de te beperkte kennis en mogelijkheden van de leerkrachten hebben het **zelfvertrouwen** van haar en de lol van het naar school gaan tien bijna volledig weggenomen”*

*“Ons kind was hevig **gefrustreerd** op zijn oude school. De gevolgen hiervan waren behoorlijk heftig. Gesprekken met de oude school leverde geen verbetering, ook na een IQ verslag kon de oude school geen oplossingen bieden behalve wat er al was...”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (3/17)

Was er een wederopleving van het kind na overgang naar voltijd HB-basisonderwijs?

*“Mijn kind is gelukkig weer na een **diepe depressie met suïcidale neigingen** weer **opgeleefd** in het voltijd HB-onderwijs”*

*“Na de overstap heeft het even geduurd om haar **uit de diepe put** te trekken. Maar het is de leerkrachten van het HB onderwijs gelukt. We zijn hen **intens dankbaar**”*

*“We zijn na ernstige psychologische klachten en ontkenning van de oude leraren na overleg met een psycholoog en aanvullend IQ-onderzoek overgestapt naar Kronenburgh. De **psychische problemen verdwenen op de 1ste dag** op de nieuwe school”*

*“In het gifted-onderwijs bood allereerst een plek om zichzelf te zijn en zich niet 'vreemd' t.o.v anderen te voelen. Daaruitvoort kwam er **weer kracht om te kunnen leren en ontwikkelen** op een eigen niveau”*

*“Ons kind is nu een half jaar op de nieuwe school en zijn **frustraties zijn enorm afgenomen**. We hebben oprecht een **compleet ander kind**”*

*“Sinds onze dochter van 7 op Quadratum onderwijs volgt is haar **welbevinden 100 procent positief veranderd**. Ze heeft nauwelijks tot geen woede-aanvallen meer thuis, komt enthousiast met verhalen uit school. Is **emotioneel veel sterker** geworden”*

*“Mijn dochter heeft 1 maand regulier onderwijs gehad en was kapot. Nachtmerries, zich kapot krabben, hysterisch gedrag. Ze kon vrij snel terecht op de da Vinci school en **binnen 2 weken** was zij **weer zichzelf** en voelde zij zich veilig op school tussen soortgenoten”*

“Er mogen zijn zoals je bent, zonder altijd aan te moeten passen, erkenning, kennis van hb-zijn en hb-denken en het juiste aanbod, plus haar ontwikkelingsgelijken!! Dat is waar mijn dochter op floreert en waardoor ze energie heeft om tot leren en leven te komen”

*“Ons kind gaat nu voor de **eerste keer graag naar school** en is weer blij. **DANK!!!**”*

*“Mijn kind is vanaf **dag 1 enthousiast en terug kind** geworden. Het verschil was enorm”*

*“Zeer dankbaar voor dit **passend onderwijs** na jaren van onzekerheid een **warme deken**”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (4/17)

Was er een wederopleving van het kind na overgang naar voltijd HB-basisonderwijs? (vervolg)

*“Voor de overstap hadden wij een **gefrustreerd, depressief** kind dat we iedere dag naar school moesten **sleuren**. Nu hebben wij een **blij en tevreden kind**, dat met **veel plezier naar school gaat** en **baalt** als het vakantie is”*

*“**Het ging slecht met ons kind**. De docenten van de eerste school hadden niet de juiste kennis om haar op een juiste manier te begeleiden. Op de nieuwe school gaat het **"automatisch"** omdat er begrip is en kennis over ons type kind”*

*“Sinds de overstap naar voltijd HB onderwijs hebben we een **vrolijker, geïnteresseerder** en **blijer** kind! Hij vindt het leuk om naar school te gaan terwijl dat **op de vorige school bijna elke dag huilen was**. Zich bevinden tussen gelijk niveau heeft heel veel positief verschil gemaakt”*

*“Mijn zoon is **heel erg veranderd** sinds hij op HB onderwijs zit. Voorheen was hij een **'onderduiker'** met weinig belangstelling voor school en weinig aansluiting in de klas. Nu is het een **leergierig, energiek** en **bijdehand** kind geworden dat de meeste tijd met **plezier naar school gaat**. Ook heeft hij veel meer aansluiting in de klas en zijn zijn **schoolprestaties een stuk verbeterd** in de loop van de tijd”*

*“Ons kind in van alleen maar **V scores na zitten blijven** in een **half jaar** naar alleen maar **1 scores** gegaan. Simpelweg omdat dit onderwijs aansluit bij haar onderwijsbehoefte”*

*“Mijn kind is zo **ongelooflijk gegroeid** gedurende 7 jaar HB onderwijs. Van **onhandelbaar/niet-leerbaar** jongetje tot een **serieuze sociale jongen**”*

*“We hebben sinds de overstap naar voltijd HB onderwijs een **vrolijk, leergierig, onderzoekend** en vooral een **lekker in zijn vel zittend** kind terug gekregen”*

*“Mijn kind is **helemaal opgebloeid** sinds ze op deze school zit. Ze wil naar school en **baalt** er zelfs van **als het weekend of vakantie** is. Ze heeft echt **leerhonger** én ze heeft een **andere leerbenadering** nodig. Ze is anders en werd **niet begrepen** op haar **vorige school** daar werd ze **depressief** door. Ook voelde alles op haar vorige school meer als pleisters plakken i.p.v. een oplossing. Ze heeft nu meer gelijkgestemden om haar heen die ook iets anders zijn. Ook het leren falen werpt haar vruchten af. Ze **haakt niet meteen af als iets moeilijk wordt**.”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (5/17)

Was er een wederopleving van het kind na overgang naar voltijd HB-basisonderwijs? (vervolg)

*“We hebben nu een **lief kind dat blij is, lekker in zijn vel zit, vrolijk is, het leven als mooi** ervaart. **Dankzij deze school!**”*

*“Ontzettend blij met deze vorm van onderwijs. **Onze zoon weer terug gekregen, zonder plof buien, huilen, niet kunnen slapen. Nu vaak vrolijk, vriendjes over de vloer. Zingen in huis, creatief. Rust in huis is weder gekeerd**”*

*“Onze zoon wordt **nu eindelijk gezien als een leuke jongen** die ook kan meedoen. Op de oude school was dat losgelaten en zat hij 4 uur per dag te programmeren om driftbuien te voorkomen. Hij zit er pas een ruime maand, en hij moet erg wennen aan het meedoen met de klas. Maar hij is al rustiger”*

*“Het IQ en EQ gaan hand in hand. Mijn zoon had juist cognitieve leeruitdagingen nodig om zijn sociale vaardigheden te ontwikkelen. Bij Kronenburgh heeft mijn zoon ontdekt wat **"leren-leren"** is, is hij geconfronteerd met zichzelf (hij weet immers niet alles) en weet hij nu hoe hij daarmee om moet gaan en welke middelen hij kan aanwenden om nieuwe onderwerpen te begrijpen. Hij komt **niet meer overprikkeld thuis** en zijn begeleiding op school is uitstekend. Hij heeft nu een **eerlijke kans** zich te ontwikkelen tot zijn volle potentieel.”*

*“Sinds de overstap naar de HB-school hebben wij een **'compleet'** kind - hiermee bedoel ik een kind dat zich zowel op **sociaal-emotionele** als op **cognitieve vlakke** laat zien. Hij laat zien wat hij cognitief kan, toont **leergierigheid, doorzettingsvermogen**, voelt zich **uitgedaagd** en gaat gerust **gefocust** 2 uur met een klasgenoot werken aan hun **gezamenlijke opdracht**. Hij heeft **geen last meer van baldadig gedrag** dat hij destijds thuis liet zien toen hij op zijn vorige school zat - een uiting van **verveling** dat zich destijds bijna elke schooldag voordeed (gelukkig voelt hij zich thuis wel veilig om zich te uiten). Hij voelt zich **herkend** door zijn **huidige klasgenoten** en geeft aan voor het **eerst echt samen te kunnen werken** met klasgenoten, iets wat hij heel sterk heeft gemist op zijn vorige school omdat hij op **cognitief niveau geen aansluiting** had met zijn **toenmalige klasgenoten**”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (6/17)

Wat was het belang van voltijd HB-onderwijs bij de wederopleving?

*“HB-onderwijs heeft **mijn dochter haar leven gered**, ze was anders thuis komen te zitten met zware paniekaanvallen”*

*“**HB scholen zijn noodzakelijk**. Het is voor een kind met een **hoog IQ (130+)** niet verantwoord om het verplicht te laten mee draaien op **reguliere basisonderwijs**. Dit gaat **ten koste van zijn / haar talentontwikkeling**. Als het kind iedere dag 5 boterhammen met kaas nodig heeft kan het niet functioneren op 1 boterham met kaas per dag”*

*“Onze dochter is zeer gebaat bij voltijd HB PO. Met name het feit dat ze nu begeleid wordt in het **omgaan met HB**, het '**leren leren**' etc, zorgt ervoor dat de **basis voor later goed is** - dit is echt fundamenteel. Iets wat in het verleden nooit onderkend is voor HB, en daarmee spreek ik uit ervaring. Had ik dit maar gehad vroeger, dat had mij zo veel vragen en worstelingen gescheeld”*

*“Voor ons is de instroom in het HB-onderwijs een **redding** geweest. Onze dochter is duidelijk **gelukkiger en functioneert beter** sinds de overstap”*

*“Oudste van ons gezin van 3 HB kinderen. Veel te laat achter gekomen - altijd vermoedens gehad van HB, scholen zagen alleen gedrag. **Helse schoolgeschiedenis** achter de rug. Quadratum is met **100% zijn redding geweest**”*

*“Door onderwijs **op maat** en contact **met peers** heeft mijn kind een goede basis kunnen leggen voor haar verdere leven, waaronder middelbare school etc. Dit is in grote mate te danken aan haar **HB-basisschool**”*

*“We zijn heel blij met het effect dat Da Vinci Eemland heeft op onze zoon. Hij heeft **meer rust**, kan beter **omgaan met zijn woede**. De school pakt het heel goed op, dat zagen we al na 1-2 maanden terug in zijn gedrag. Hij gaat nu met **plezier naar school!** De **problematiek rond HB** wordt helaas ernstig **onderschat**. Het is voor de toekomst van HB-kinderen die vastlopen of dreigen vast te lopen **CRUCIAAL** dat **dit soort scholen blijven bestaan**. De overheid mag deze kinderen niet laten vallen/ afschrijven”*

*“Ik denk dat verveling, eenzaamheid, een laag zelfbeeld en depressie bij mijn jongste een gevaar is als hij **niet het juiste onderwijs** krijgt en **niet met peers kan omgaan**. De uitdaging, het contact met peers, maar ook de aandacht voor het leren leren en ontwikkeling van een goed zelfbeeld en zelfinzicht mbt hun HB-zijn is essentieel”*

*“Quadratum helpt hem op dit moment weer **op te krabbelen**, maar de weg is lang en vereist enorm veel geduld. Onze dank aan het team van Quadratum voor de zorg en kennis voor onze middelste is bijzonder groot. Zonder dit team zou hij **thuiszitter** zijn”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (7/17)

Waarom werkt voltijd HB-onderwijs voor hoogbegaafden?

“Kleine klassen (Max 15) en op maat onderwijs is cruciaal in het voorkomen van uitval bij HB kinderen”

*“Niet alleen de school is belangrijk, maar ook zeker de **specifieke leerkracht**. Beschikt die over **voldoende kennis, vaardigheden** en **affiniteit** met deze doelgroep. Waarbij juf Marina goud is. Zij is wat je elk kind gunt!”*

*“De aanwezigheid van **HB-gespecialiseerde leerkrachten** en **peers** zijn ontzettend waardevol. Met peers sluiten ze vriendschap, daar voelen ze zich veilig bij en voelen ze herkenning. Het belang daarvan mag absoluut niet onderschat worden. Het feit dat je als ouder geen strijd hoeft te voeren dat je kind anders leert omdat hij HB is en dat de leerkracht weet wat deze kinderen nodig hebben zorgt voor rust bij ouders en kinderen. Zonder dit onderwijs had mijn gezinssituatie er heel anders uitgezien! Ik ben enorm dankbaar voor dit onderwijs. **Nu de erkenning van de overheid nog**”*

*“Ik wil met name benadrukken dat mijn zoon **zich niet meer vreemd** of anders voelt en **vriendjes** heeft die hem kunnen volgen en net als hij in elkaar zitten”*

*“Haar frustratie is verdwenen omdat ze **zich niet meer hoeft aan te passen**, ze gelijkgestemden om zich heen heeft, ze verkort door de reguliere lesstof heen gaat en er een passend verrijkingsprogramma is. En heel belangrijk, **leraren** en **directeur die echt begrijpen** wat **hoogbegaafdheid** inhoud. We kunnen met de leraren praten ipv dat we het gevoel hebben dat we tegen ze praten”*

*“De **top down benadering** in de lessen, de **project, verdieping** en lessen in **leren leren, leren leven** zijn zeer waardevol”*

*“**Echte hb-kennis voor de klas** is een must om mijn dochter te laten zien wat ze kan. Om haar **zelfbeeld positief** te krijgen. Bij de verkeerde aanpak klapt ze dicht en wordt ze somber. De juiste begeleiding is nodig zodat ze het later zelf kan. **Vol vertrouwen in het leven te staan**”*

*“Het is niet alleen een andere manier van onderwijs geven. Het is ook **sociaal een andere aanpak** en **het zien van het kind**”*

*“Een erg fijne klas en school **zonder te veel prikkels** voor onze zoon en goede aandacht voor een kind”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (8/17)

Is alleen voltijd HB passend onderwijs voor hoogbegaafden passend?

“Zonder het onderwijs zoals aangeboden op Kronenburgh was onze zoon er nu misschien niet meer geweest”

*“Met de beste bedoelingen is er op het **regulier onderwijs onvoldoende** mogelijk op het niveau van **kennis, vaardigheden, middelen en peers (!!!)** om te voorkomen dat (de meeste) HB kinderen in enige mate vastlopen. Het gaat hier om een **kwetsbare groep kinderen**, die hun **leven lang ontwrichtende problemen** kan ondervinden van de schade opgelopen in het (primair) onderwijs! Geen incidenteel noch individueel, maar juist een **maatschappelijk probleem!**“*

*“**Kronenburgh is onmisbaar**. Onze zoon had op het **dieptepunt VOORDAT** we naar school kwamen **zeer regelmatig suïcidale gedachten**. We zijn **ontzettend dankbaar** voor HB voltijds onderwijs”*

*“Zonder voltijd HB-onderwijs was **mijn kind er waarschijnlijk niet meer geweest**”*

*“We hebben **alles geprobeerd**, maar **alleen voltijd HB-onderwijs werkte** voor mijn kind”*

*“Een **plusklas** vorm o.i doorgaans slechts een **extra werkje** om aan het werk te zijn (en docent niet lastig te vallen), maar blijft indien onbeoordeeld, onbesproken en zonder diepgang voor het kind een **teleurstellend** onderdeel van school. In oriënterende gesprekken naar een geschikte basisschool hebben meerdere directies/schoolvertegenwoordigers van reguliere basisscholen dit beaamd”*

*“**Onze zoon zou zich niet kunnen aarden op een reguliere basisschool**. Indien hij niet voldoende wordt uitgedaagd heeft dit direct een negatieve invloed op zijn houding, prestaties en algehele gemoedsrust”*

*“Mijn kind was op **reguliere school versneld**, waardoor te jong om van school te gaan. School zag geen opties. **Daarom HB onderwijs** gedaan met groep 9 en evt 10”*

*“Mijn onlangs 5 jaar geworden zoon heeft een IQ van 170+ en **zou nooit op een reguliere school kunnen aarden**. Op het reguliere onderwijs gaf hij **als 4 jarige schaakles aan groep 8**. Dat was het **enige lichtpuntje** voor hem. Hij was **erg ongelukkig** en is **nu helemaal opgebloeid en heeft eindelijk vrienden**”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (9/17)

Is alleen voltijd HB passend onderwijs voor hoogbegaafden passend (vervolg)?

*“Mijn kind had **zo’n grote versnelling nodig** dat de reguliere school deze niet kon bieden. Mijn kind kan nu gewoon met **leeftijdsgenoten** naar school gaan en op een **normale leeftijd** de basisschool verlaten”*

*“Wij zijn ontzettend blij dat ons kind op deze speciale HB-school is geland en willen **de noodzaak van dit soort onderwijs** met onze eigen ervaring **onderstrepen** en steunen. Wij zouden echt niet weten waar anders ons kind zijn plek zou kunnen vinden!”*

*“We zijn na ernstige psychologische klachten en ontkenning van de oude leraren na overleg met een psycholoog en een aanvullend iq onderzoek overgestapt naar Kronenburgh. **De psychische problemen verdwenen op de eerste dag** op de nieuwe school. Ondanks de hoge kosten en lange reistijd **zien we geen andere manier** om onze kinderen een veilige leeromgeving te geven. Wij bekostigen alles zelf. Onze frustratie over het gebrek aan ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband en de (lokale)overheid is erg hoog”*

*“Mijn dochter zou op het **reguliere onderwijs** zijn **blijven zitten**. Ze was zeer ongelukkig en passief. Na de overstap heeft het even geduurd om haar **uit de diepe put** te trekken. Maar het is de leerkrachten van het HB onderwijs **gelukt**. We zijn hen intens dankbaar. Het is niet alleen een andere manier van onderwijs geven. Het is ook sociaal een andere aanpak en het zien van het kind”*

*“Mijn kind is **nu op zijn plek**, na veel onbegrip en negativiteit op zijn vorige school”*

*“HB onderwijs is cruciaal voor onze zoon. **Regulier onderwijs is uitgesloten**”*

*“Mijn kind zat duidelijk niet goed in zijn vel op de vorige school. Zijn cognitieve toestand werd door de leerkrachten **erkend, maar ze konden hem niet echt helpen. Pluswerk en hulp bij 'leren leren' betekende meer werk in feite, en een aparte positie in de klas**. Zijn sociaal-emotionele ontwikkeling had erg veel te lijden, hij voelde zich niet gezien en begrepen door de klasgenoten, hij was heel uitgesloten. Het naar school gaan was een grote uitdaging, wellicht voelde het zelfs meer als een bedreiging. Nu gaat hij met plezier naar school!”*

*“De vorige school heeft onze dochter **laten zitten** omdat ze haar niet snapten. Een **IQ van 146 én dyslexie was te complex** voor de school. Onze dochter mocht maandenlang therapie volgen omdat de leerkrachten haar niet snapten en ze sociaal-emotioneel volledig vast begon te lopen. Het was voor onze dochter een **noodzaak** om naar een **fulltime HB-school** te gaan”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (10/17)

Is alleen voltijd HB passend onderwijs voor hoogbegaafden passend (vervolg)?

*“Onze zoon is uitzonderlijk begaafd en zijn manier van denken en leerbehoeften staan diametraal op die van normaal begaafde kinderen. Dit verschil is zo fundamenteel dat het niet opgelost kan worden aanvullende begeleiding op een reguliere school. **Het is belangrijk dat er scholen bestaan waar deze kinderen tot hun recht kunnen komen in plaats dat ze wegwijnen**”*

*“**Hoe hard de leraren ook hun best deden** ze zagen niet dat mijn zoon nog meer en andere uitdaging nodig had en erg zijn best deed om niet anders te zijn dan de rest en gelijk te presteren. Dit ging te kosten van het sociaal emotionele”*

*“Onze dochter was totaal onhandelbaar thuis. Op school deed ze keurig wat van haar gevraagd werd omdat ze niet anders wilde zijn dan de andere kinderen. Al die frustraties kwamen er thuis uit. Zo erg dat de thuissituatie bijna onhoudbaar werd. **School kon niets voor onze dochter betekenen**. Ook al beheerste ze alle stof, iets anders werd er gewoon niet aangeboden en haar IQ en de daarbij horende zorgen en **noodzaak voor passend onderwijs werd absoluut niet serieus genomen**”*

*“**In het regulier onderwijs kan een leerkracht, logischerwijs, niet aan de vraag van deze kinderen voldoen**. Het is ten opzichte van de leerkrachten en de kinderen niet fair om dit wel te verlangen. Beiden (en ouders) raken dan gefrustreerd. Door **onderwijs te bieden specifiek aan HB leerlingen wordt onderwijs pas echt passend gemaakt**. Hierdoor zijn alle leerlingen (ook de reguliere leerlingen) en leerkrachten beter af”*

*“Mijn zoon heeft tot nu toe **niet kunnen functioneren** in een **reguliere klas**. Op het SBO, waar hij - met welwillende leerkrachten maar zonder HB-expertise - heeft gekleuterd, hoort hij ook niet thuis. **Zonder voltijd HB-onderwijs zou hij waarschijnlijk thuis zijn komen te zitten**”*

*“Wat ontzettend, meer dan ontzettend **jammer dat er geen VO is na het voltijds HB basisonderwijs**. Wij zien onze zoon al **weer ongelukkig worden...**”*

*“Wij hadden voordat onze beide dochters hoogbegaafd werden getest geen idee van de impact daarvan. We zijn nuchtere redelijk denkende mensen die als eerste insteek hadden er met de eerste (voorgaande, reguliere) basisschool voor onze dochters uit te komen. Maar hebben ervaren dat met twee totaal verschillende hoogbegaafde kinderen er geen ontkomen aan is: **het regulier onderwijs past ze niet**, ziet en signaleert wel, maar heeft vervolgens de tijd en capaciteit niet om te bieden wat nodig is. Onze dochters zijn ‘makkelijke’ kinderen, maar werden zienderogen ongelukkig met het niet passende onderwijs. **Door het huidige onderwijs voor hoogbegaafde kinderen gaat het nu heel goed met hen. Dit onderwijs is echt nodig**”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (11/17)

Hoe is de medewerking van vorige school/SWV/ (lokale) overheden bij overstap naar voltijd HB-onderwijs?

*“Toen mijn kind hoorde dat het op een wachtlijst stond, zei het tegen mij: **Waarom leef ik eigenlijk nog, niemand snapt mij**”*

*“De eerste basisschool **herkende en erkende haar HB niet** terwijl ze boven de 145 scoorde bleek later”*

*“**Vorige school erkende niet** dat er een **probleem** was in **diepgang van leerstof**. Er was daardoor geen discussie mogelijk over extra begeleiding”*

*“**Oude school** werkte niet graag mee, **erkende niet dat er een probleem was**”*

*“**Alleen als het kind helemaal is vastgelopen, dan** wordt er door het **samenwerkingsverband geacteerd**. Dan is het kind **al ernstig beschadigd**”*

*“**Van ellende** moest mijn kind tijdelijk naar **SBO onderwijs** waar het **nog meer schade** heeft opgelopen”*

*“Onze zoon is helemaal opgebloeid op deze school. Helaas heeft hij eerst **heel lang op de wachtlijst gestaan** en **werkte het SWV niet mee**. In de periode op de wachtlijst is de **problematiek erger** geworden”*

*“Onze frustratie over het **gebrek aan ondersteuning** vanuit het **samenwerkingsverband** en de **(locale)overheid** is erg hoog”*

*“Het huidige systeem leidt ertoe dat **reguliere basisscholen zo lang mogelijk kinderen "binnen houden"**, en vooral niet toe te geven dat HB kinderen echt iets anders nodig hebben, wat niet haalbaar is in een reguliere setting”*

*“Er is een **toename om HB-kinderen die ook gedragsproblemen** bij elkaar in de klas te zetten, dit is **niet goed voor het sociaal-emotionele welbevinden** en **erkent niet** dat deze kinderen **behoefte** hebben **aan lessen op hoger niveau**”*

*“**De school erkende niet** dat deze leerling een **gedifferentieerde aanpak** nodig had, maar bleef hameren op het gelijk opgaan van de ontwikkeling. Zij stelden voor zich alleen maar te richten op zijn sociaal/emotionele ontwikkeling en hem **geen extra of meer uitdagende leerstof** aanbieden. Daarmee hebben ze naar mijn idee de **plank volledig misgeslagen**”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (12/17)

Hoe is de medewerking van vorige school/SWV/ (lokale) overheden bij overstap naar voltijd HB-onderwijs? (Vervolg)

*“Enige school die uitdaging aandurfde Het zou fijn zijn als **gezamenlijke gemeentes** ook voor de **gedragsondersteuning zorgen op school** (veel kinderen zijn beschadigd). Ook **betrokkenheid SWV** op onderwijs gebied **mag groter**”*

*“Als ouders zijn wij **zwaar teleurgesteld** in de manier waarop de **vorige school** en het **SWV** zijn omgegaan met onze zoon. We willen onderstrepen dat het van essentieel belang is dat er **scholen bestaan** die de juiste **kennis** en **vaardigheden** hebben om voltijd HB onderwijs te verzorgen. **Dit blijkt te beperkt beschikbaar te zijn in Nederland**”*

*“**Op de vorige school wist men totaal niet om te gaan met mijn hb zoon.** Het feit dat hij voorliep op veel onderdelen, was voor hen makkelijk. Er hoefde geen extra zorg naar hem uit te gaan, want hij scoorde overal goed op. Tegelijkertijd leerde mijn zoon maanden achtereen niets nieuws. Hij was op school vooral bezig met plantjes planten en voorlezen voor groep 1. Omdat mijn zoon geen uitdaging kreeg, begon dat zich te uiten in zijn gedrag. Hij werd heel druk, was enorm overprikkeld, kon niet omgaan met nieuwe uitdagingen. Op eigen initiatief heb ik destijds een didactische toets laten afnemen bij een onafhankelijk instituut. Daaruit bleek mijn zoon ruim 6 maanden voor te lopen op zijn groep. **De school deed dit af als "momentopname". Daarna een IQ test uitgevoerd en daaruit bleek dat hij hoogbegaafd was. De reactie van de school was dat mijn zoon zeker niet overal in uitblonk**”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (13/17)

Hoe wordt de kanselijkheid ervaren?

*“Het is **belachelijk** dat **wij** voor onze kinderen voor passend onderwijs zo veel moeten betalen, terwijl voor kinderen in SBO onderwijs **alle middelen en voorzieningen aanwezig zijn**”*

“Wij vragen ons oprecht af, waarom er voor kinderen die minder goed kunnen leren, zoveel voorzieningen zijn (aangepast onderwijs, vervoer, ondersteuning) en voor kinderen die uitblinken, helemaal niet, of nauwelijks. Wij reizen 3 uur per dag! om onze zoon te voorzien van passend onderwijs, we betalen 750 per jaar extra schoolgeld en onze benzinekosten rijzen de pan uit. Dit is onze eigen keuze, en het is ook zeker niet bedoeld als klacht”

*“Maar wij vragen het ons wél af, waarom dit zo is. **Sporters die goed zijn, worden aangemoedigd. Op hoogbegaafdheid rust nog een taboe.** Extra ondersteuning als je kind vastloopt is ook meestal voor **eigen rekening**. **Wat moeten de ouders, die dit alles niet kunnen betalen?** Wat zonde van de genialiteit die misschien verloren gaat, en goede denkers/ uitvinders/ wetenschappers zijn ook echt belangrijk voor onze maatschappij..”*

*“Hoogbegaafdheid is complex; **deze kinderen hebben net zo goed een rugzak** als kinderen met een lager IQ of andere problematieken. Dat dit **niet herkend, erkend en ondersteund** wordt vanuit de overheid is zonde. Met de juiste ondersteuning zijn deze kinderen de **unieke talenten van de toekomst!**”*

*“Huidig onderwijs heeft het moeilijk, dat weten we. Maar zeer spijtig vinden wij ouders het **slechts dat leerlingen die in huidige onderwijs 'achterblijven'** (op welk onderdeel ook) **extra ondersteuning** krijgen vanuit docent, school of aanvullende instanties. Voor de kinderen die **'te ver vooruitlopen'** is hierin **geen ondersteuning**, en mogelijk niet genoeg ervaring hen op sociaal emotioneel vlak. Hier lopen vele kinderen vast en blijvende emotionele schade op”*

*“Een HB-school heeft de kwaliteiten, specialisme en expertise die nodig is voor goed onderwijs voor deze kinderen. Heel fijn dat hij nu op een HB-school zit. Wel pijnlijk en jammer dat dit soort scholen een **zeer hoge vrijwillige bijdrage moeten vragen aan de ouders voor hun voortbestaan en voor goed/gericht onderwijs.** Deze kinderen verdienen gewoon goed en geschikt onderwijs.”*

*“Ons kind en daardoor ook wij zijn dolgelukkig met de overstap naar de huidige school. Dit vergt wel heel veel van ons: de **kosten zijn enorm**, we moeten **zelf zorgen voor vervoer naar de locatie** en daarom zijn wij **minder uren gaan werken**. Voor **kinderen met fysieke problemen of lager IQ is er veel geregeld, maar voor de kinderen zoals onze zoon (IQ >145) niets**”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (14/17)

Hoe wordt de kansengelijkheid ervaren? (vervolg)

*“Wij wensten geen elite school, maar wel een omgeving waarin ons kind gezien wordt, zich niet dagelijks hoeft aan te passen maar zichzelf mag zijn, gedrag niet verkeerd gelabeld wordt, van lui tot clownesk tot sociaal jong (nee voor op leeftijdgenoten in ons geval)... **Helaas zijn de kosten enorm, redden wij het met steun vanuit familie. Bizar dat er nog steeds vooral aandacht is voor de onderschieters en weinig voor de kinderen die er bovenuit schieten. Landen om ons heen omarmen deze talenten en bieden meer mogelijkheden**”*

*“Sporters die goed zijn, worden aangemoedigd. Op hoogbegaafdheid rust nog een taboe. Extra ondersteuning als je kind vastloopt is ook meestal voor eigen rekening. **Wat moeten de ouders, die dit alles niet kunnen betalen?** Wat zonde van de genialiteit die misschien verloren gaat, en goede denkers/ uitvinders/ wetenschappers zijn ook echt belangrijk voor onze maatschappij”*

*“Ons kind is opgebloeid op HB onderwijs. Daarnaast vind ik het persoonlijk **onredelijk dat onderwijs voor zwak begaafde kinderen wel gefinancierd wordt, maar onderwijs voor hoogbegaafde kinderen niet.** Beide groepen hebben hun eigen behoeftes. Enorm dankbaar voor het HB-onderwijs wat er nu is voor onze zoon! We onderschrijven volledig de moeizame financiering daarvan. We hopen op een positieve uitkomst, want elk HB-kind verdient dit onderwijs!”*

*“HB-onderwijs is eigenlijk Speciaal Onderwijs aan de bovenkant. Het is betreurenswaardig dat dit niet als zodanig erkend wordt en school niet de benodigde **financiële middelen** voor bv. extra begeleiding, etc krijgt. Vooral de gedragsproblematiek wordt zeer onderschat en hier is onvoldoende begeleiding voor. School doet haar best en roeit met de riemen die zij hebben, maar het lijkt op overleven, pappen en nathouden. Meer financiële middelen zouden de school veel verder kunnen helpen”*

*“Speciaal onderwijs aan deze **speciale kinderen** vraagt ook om een **passende financiering**”*

*“Net zoals het speciaal onderwijs is het voltijd HB-onderwijs een waardevolle onderwijsvorm die door de overheid **ondersteund en gefinancierd moet worden!**”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (15/17)

Hoe wordt de kanselijkheid ervaren? (vervolg)

*“Iedereen begrijpt dat kinderen met een **IQ 30 punten lager dan 100 aangepast onderwijs** nodig hebben. Zelfde voor **+30**”*

*“Het is van de zotte dat we zoveel **extra moeten betalen** voor deze doelgroep. Het is echt enorm belangrijk dat de **kinderen die aan de bovenkant uitvallen** extra hulp krijgen. Net zoals de kinderen die aan de onderkant uitvallen. Deze HB doelgroep is niet makkelijk en heeft veel aandacht nodig, zodat ook zij **stabiele slimme persoonlijkheden** kunnen worden en kunnen omgaan met deze gestandaardiseerde prestatie maatschappij”*

*“Het is ontzettend belangrijk dat er **specifiek aandacht is voor deze groep kinderen**. Het betreft een doelgroep die nog veel te weinig gezien wordt door de samenleving maar met grote potentie voor de toekomst mits zij de goede begeleiding krijgen die ze verdienen!” **“Ieder kind verdient passend onderwijs!”***

*“**Nu de financiering nog**. Naar mijn mening doen we er goed aan om talent te benutten en te ontwikkelen; alleen daardoor kan het later volop ingezet worden in en voor onze maatschappij. Ik gun elk kind passend onderwijs. En ik gun ons als ontwikkelde maatschappij dat we zorg kunnen dragen voor elkaar, dat we elkaar erkennen en tot bloei verhelpen in alle verscheidenheid, en dat we oog hebben voor de kansen die zich daardoor aandienen: **Sommige kinderen hebben een cadeau meegekregen dat zij met de passende begeleiding later op een verrassende manier zullen kunnen teruggeven aan onze samenleving om deze te verrijken en verder te ontwikkelen**”*

*“**Er is voor deze kinderen zo weinig om ze te kunnen begeleiden naar een gelukkig volwassen bestaan**. Deze kinderen kunnen geweldig uit de verf komen als er de juiste begeleiding is. Maar als we ze laten "zwemmen" in het diepe dan verliezen ze zichzelf en is de schade groot op latere leeftijd. Dat zich kan uiten in faalangst, depressie gevoelens en onbegrip en onderpresteren.*

*“**Logistiek een uitdaging, net als financieel**. Maar geen seconde spijt gehad. Ze zit op haar plek! Hier komt ze tot haar recht, wordt haar enorme potentieel aangeboord en leert ze ermee om te gaan. Heeft ze een hele fijne schooltijd. En dat verdient ieder HB-kind. **En dat mag niet afhankelijk zijn van of ouders financieel extra kunnen en willen bijdragen aan de kosten van dat onderwijs**”*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (16/17)

Hoe moet voltijd HB worden ingezet? Meer preventief of meer curatief inzetten?

*“Het kind moet dan **feitelijk eerst ernstig beschadigd** zijn, voordat een overstap mogelijk is. Om het kind vervolgens weer te moeten ‘oplappen’ met alle littekens die dat achterlaat. **Onbegrijpelijk**”*

*“Het zou zo mooi zijn als we die **problemen juist kunnen voorkomen** door ze tijdig passend onderwijs aan te bieden”*

*“Hoe **beter dit traject op jonge leeftijd is, hoe meer ook de maatschappij terug krijgt** door deze slimme doelgroep”*

*“**De overstap is achteraf gezien te laat gesignaleerd** en in eerste instantie verkeerd geïnterpreteerd door reguliere basisschool. **Voortijdige signalering is erg belangrijk voor het welbevinden van het kind**”*

*“Er waren nog geen problemen... En toch zijn wij overgestapt naar voltijds HB-onderwijs. Waarom? Er waren toch geen problemen? Dat klopt, en dat wilden we graag zo houden. **Waarom wachten op problemen, wachten tot je kind vast loopt!!! Preventie is volgens mij nog altijd het beste medicijn. Dus niet gewacht tot het fout zou gaan. De eerste voortekenen werden langzaam duidelijk. Onderpresteren en moeite met leren leren begonnen zichtbaar te worden**”*

*“HB onderwijs noodzakelijk om problemen te voorkomen. Onze dochter had al 1 groep overgeslagen en had compleet individueel programma op basisschool. Dat is ook niet zo passend en elk jaar weer afwachten of leerkracht dit kan. Nog weer versnellen is ook geen oplossing omdat dit vaak sociaal gezien minder passend is (leeftijds verschil wordt te groot). **Pleit voor vroegtijdige screenen en voltijd hb onderwijs!**”*

*“Wij zijn zo ontzettend blij dat er een plekje was voor een HB+ kindje om in groep 1 te beginnen. Als dat er niet geweest was dan hadden we haar op een **andere school moeten laten starten, wetende dat ze ongelukkig en onbegrepen zou zijn**. Ze vast zou gaan lopen en emotionele en gedragsschade zou gaan oplopen”*

*“Onze jongste is de derde in rij van 3 HB kinderen. De impact van goed en passend onderwijs is met haar **nóg duidelijker** geworden. Waar de twee oudsten boven haar beiden ernstige trauma's hebben opgelopen als gevolg van verkeerd onderwijs en onbegrip zien we onze jongste vanaf dag een bij Quadratum opbloeien en helemaal op haar plek zijn. **Wij zien nu hoe het ook voor onze oudste twee kinderen had kunnen (en moeten) zijn**“*

Schema 7i: Stem van de ouders en verzorgers (17/17)

Zijn er meer voltijd HB-basisscholen nodig?

*“SWV de Eem schiet te kort in **aantal plekken voor HB-ers zeker voor jonge HB-ers!**”*

*“Onze zoon is net uitgestroomd na een proefplaatsing op voltijd HB omdat de schade opgelopen op de vorige SBO school te ernstig was. Onze zoon is in het afgelopen half jaar enorm gegroeid in zijn welbevinden. Echter kreeg hij de tijd niet om verder te herstellen in de setting van voltijds HB onderwijs. We hopen dat er na verder herstel **opnieuw een plaats is voor hem op voltijd HB**”*

*“Daarnaast is er een korte wachttijd geweest voor de proefplaatsing, maar voordat we hem op de wachtlijst hadden heeft **2 jaar geduurd**, door toedoen van oude school en SWV“*

*“Onze zoon is helemaal opgebloeid op deze school. Helaas heeft hij eerst **heel lang op de wachtlijst gestaan**. In de periode op de wachtlijst is de problematiek erger geworden”*

*“Het is schrijnend dat de **wachtlijsten dermate lang** zijn en **toelating tot voltijd HB onderwijs enkel mogelijk is mits en wanneer het kind in hoge mate vastgelopen is** in het regulier onderwijs. Het kind moet dan feitelijk eerst ernstig beschadigd zijn, voordat een overstap mogelijk is. Om het kind vervolgens weer te moeten ‘oplappen’ met alle littekens die dat achterlaat. Onbegrijpelijk. **Op deze manier omgaan met de HB onderwijsproblematiek zorgt er enkel voor, dat enkel de ogenschijnlijk meest zwaar beschadigde kinderen een plek op voltijd HB onderwijs nodig hebben.**”*

*“Het zou mooi zijn als er **HB onderwijs beschikbaar zou zijn vanaf groep 1/2**, het liefst in de plaatselijke gemeente”*

*“Het is schrijnend dat de **wachtlijsten dermate lang** zijn”*

*“Toelating tot voltijd HB onderwijs enkel mogelijk is mits en **wanneer het kind in hoge mate vastgelopen is** in het regulier onderwijs”*

*“Helaas is er in Zeewolde **pas vanaf groep 5 HB onderwijs**. Wanneer dit er vanaf groep 1 was geweest hadden we hem direct aangemeld”*

*“Zijn zusje staat al wel op de **wachtlijst vanaf voordat ze naar school ging** (nu groep 1 regulier onderwijs)”*

Schema 8: voltijd HB PO – in Nederland zijn er ongeveer 110 scholen met voltijd HB PO voor ongeveer 5 à 6 duizend HB PO-leerlingen

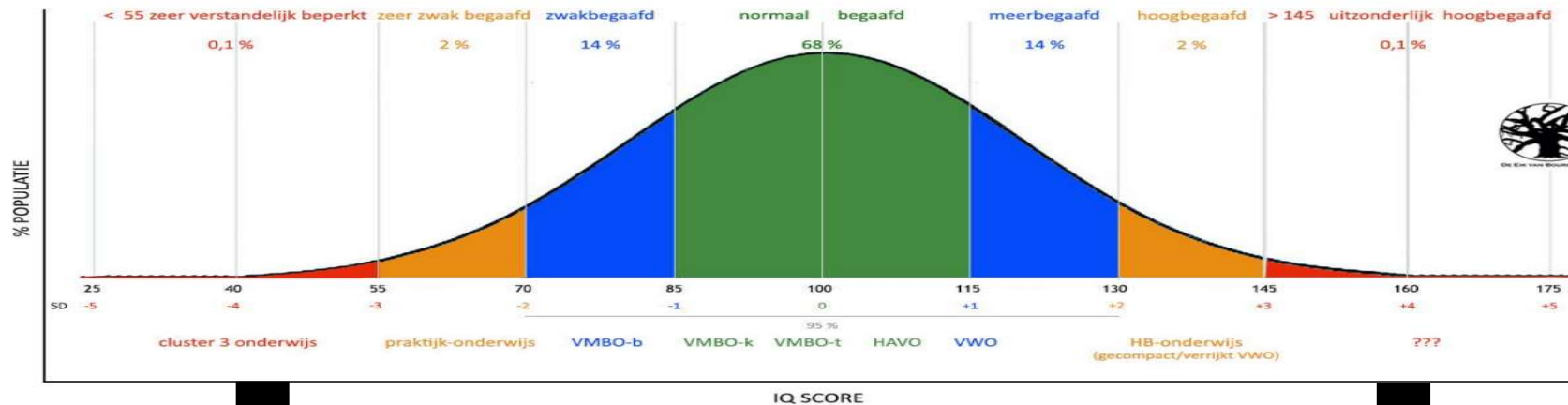
Nr	School	#LL	Nr	School	#LL	Nr	School	#LL
1	OBS 't Baken	15	41	Anne Frank	60	81	R.K. Brede School Lodijke	60
2	OBJS de Kring	42	42	BS Het Talent	20	82	Hoge Weerdschool	12
3	OBS De Ontdekking	20	43	OBS De Zilvermeeuw	35	83	Arendshorst	12
4	OBS De Flierefluiter	20	44	Tweesprong (Topklas van Wereldkidz)	100	84	Projectplan Lelystad Hoogbegaafd	45
5	Columbusschool	20	45	CBS De Akker	66	85	Trimaran	20
6	OBS De Almgaard	20	46	CBS Ten Holtens Erve	20	86	Basisschool de Blinker	30
7	DaVinci Eemland	75	47	BS De Hazesprong	35	87	De Belhamel (het Facet)	15
8	de Vlinderboom, AMOS UniQ	20	48	OBS deTweemaster Kameleon	110	88	IKC de Vincent	40
9	de Poseidon, AMOS UniQ	60	49	OBS Het Pluspunt	35	89	Zuider gymnasiumbasisschool	80
10	De Bonkelaar, AMOS UniQ	60	50	Kronenburgh	175	90	Kindcentrum De Lindt	20
11	Nelson Mandelaschool, AMOS UniQ	20	51	RKBS Lavoer	60	91	Montessori Terbregge	20
12	CJBS De Kloostertuin	100	52	OBS De Vogelenzang	80	92	De Ontdekkers	25
13	OBS De Prinsenakker	60	53	OBS De Meerpaal	40	93	Kindcentrum WIJ	20
14	Comeniuschool	80	54	KBS De Spits	50	94	SUMMAklas, gevestigd op OBS Klim-op van stichting O2A5	20
15	Extralent school van Stichting Kerobei	70	55	Balans (Topklas van Wereldkidz)	76	95	G.J. van den Brinkschool	20
16	Da Vinci Berkelland	43	56	RKBS De Beekvliet	60	96	OBS de Springplank	20
17	OBS De Populier	15	57	KBS De Achtbaan	50	97	OBS It Skriuwboerd	30
18	Montessori+ Breda	95	58	Da Vinci Westervoort	50	98	REVELES, een ZON-school	63
19	Montessori+ Prinsenbeek	40	59	Andersenschool	110	99	De Triangel	60
20	RKBS De Regenboog	40	60	Davinci Zevenaar	60	100	De Vijf Eiken	30
21	BS De Zaaier	30	61	OBS Binnen de Veste	60	101	t Kompas	16
22	D'n Heiakker	100	62	RKBS De Floriant	60	102	OBS De Schakels-HBOO	32
23	OBS Burgerschool	35	63	IKC De Piramide	15	103	Obs De Velduil	40
24	OBS Kameleon (Topklas van Wereldkidz)	116	64	Pantarijn	50	104	Linus Driessen	40
25	Leonardoschool, o.v. Dr. H. Bavinckschool, Stichting H3O	63	65	Montessorischool Zeist, locatie Griffensteyn (Topklas van We	33	105	Obs De Velduil	40
26	Christiaan Huygens	132	66	Het Vianova	54	106	OBS Joseph Haydn	45
27	Athena (onderdeel van Scala)	115	67	Sanyu	0	107	HBC de Wereldwijzer	30
28	OBS De Lettertuin	43	68	HAPPY KIDS basisschool Xperience	69	108	De Odyssee	40
29	BS 't Karregat	75	69	Talentklas Plein013	15	109	Explora	20
30	Leonardo Elburg	14	70	De Regenboog	20	110	Anne Frankschool	40
31	Het Anker	61	71	De Noordwijkse school Groep 9	15	111	Aventurijn Leo-afdeling te Deurne	98
32	BS De Driesprong	100	72	Quadratum	70			
33	De Vuurvogel	40	73	Het Baken Gaaf	10			
34	Groningse Schoolvereniging	130	74	't Speelkwartier	30			
35	Basisschool De Rode Schouw	40	75	MAXklas, gevestigd op basisschool De Wiekslag van stichting	20			
36	Leonardo Harderwijk	100	76	Obs Twickel Leonardo onderwijs	60			
37	CBS Oud-Zandbergen	40	77	Christiaan Huygens; Locatie De Regenboog	44			
38	OBS De Reynaert	20	78	Daltonschool De Horizon	30			
39	Eureka	30	79	OBS 't Schöppert	60			
40	CBS Klaverblad, Technum	60	80	hb-groep De Tuimelaar	35			
	Sub-totaal	2.259		Sub-totaal	2.042		Sub-totaal	1.083

Er zijn ongeveer 110 voltijd HB PO scholen bekend met in totaal **5.384** HB PO-leerlingen. Aangezien dergelijke scholen eventueel kunnen zijn gemist en de leerlingen aantallen iets gedateerd zijn wordt het totaal aantal leerlingen geschat op **5 tot 6 duizend**

Schema 9: additionele jaarlijkse gelden voor niet-regulier PO

Additionele gelden bovenop landelijke gemiddelde reguliere lumpsum (€6.100,-) per leerling

€ = € 50 mln

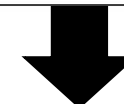
Additionele gelden voor speciaal (basis)onderwijs±
voor ~105 duizend leerlingen (~7%)

Minimaal € 800 mln¹

Beide groepen zijn risico-leerlingen doordat zijn eenzelfde ontwikkelings-niveaoverschil t.o.v. het gemiddelde ervaren

Al langer dan een eeuw blijkt uit onderzoek dat deze risicoleerlingen minder onderwijskansen hebben en meer schoolproblemen dan andere leerlingen (em. prof. dr. Ton Mooij, 2021)

Additionele gelden (hoog)begaafdenonderwijs (PO + VO):
voor 120-125 duizend leerlingen (~9%)

- Hoogbegaafden (37k met IQ ~130 of hoger)
- Meerbegaafden (95k met IQ 120-130)

€ ~50 mln¹ in totaal = € 32,4 mln via SWVs² + € 15 mln ondersteuning³

1 Conservatieve schatting van de additionele gelden = € 1,5 miljard gelden speciaal(basis)onderwijs (CBS) minus gemiddelde reguliere lumpsum 105k x € 6.100,- minus € 50 mln PO SWV kosten. Gelden expliciet bestemd voor (hoog)begaafdenonderwijs zo goed als mogelijk ingeschat op basis van antwoorden op Kamervragen gesteld hierover. Beide schattingen moeten nog geverifieerd met een financieel expert van OCW. De additionele gelden van € 800mln kunnen hoger uitvallen omdat eventuele gelden voor bijv. het praktijkonderwijs en zware ondersteuning niet zijn meegenomen.

2 Gelden gaan niet of niet voldoende naar scholen met HB-onderwijs. Zie Blog dr. De Heer <https://wetenschap.nu/subsidieregeling-hoogbegaafdheid-met-addertjes-onder-het-gras/>

3 Voor €15mln zie Kamerbrief #1332089.

Bron: CBS; "Verslag van een schriftelijk overleg nr 336 2e Kamer d.d. 19 december 2019 (#31 497, Passend onderwijs)"; PO-raad website

Schema 10a: Ruwe berekening van de benodigde additionele gelden bovenop landelijke gemiddelde reguliere lumpsum (€6.100,-) per leerling voor een dekkend en hoogwaardig voltijd HB PO aanbod (investering in talent)

1) Voltijd HB voor ~80% van de HB PO doelgroep met klassen van gemiddeld 15 à 16 leerlingen

- Schatting aantal HB leerlingen in voltijd HB PO = $0,80 \times 37.000 = 29.600$

- Additionele bekostiging per leerling per klassengrootte

* Klas van 15 = $(25,3/15) \times € 6.100,-$ minus $€ 6.100,- = € 4.168,-$ (~68% meer per voltijd HB-leerling)

* Klas van 16 = $(25,3/16) \times € 6.100,-$ minus $€ 6.100,- = € 3.527,-$ (~58% meer per voltijd HB-leerling)

- Dit gaat uit van 25,3 leerlingen per klas in standaard reguliere PO situatie. Zie **Schema 10b**

- Additionele benodigde jaarlijkse additionele gelden voor 1): **€ 100-120mln**

2) Extra begeleiding in kleinere groepen met een meer individualiserende leerlijn (met eigen lesmateriaal) voor uitzonderlijk hoogbegaafden

- Aantal UHB leerlingen in voltijd HB PO = 1.500

- Schatting jaarlijkse kosten per leerling zijn ongeveer = $€ 20.000,-$

- Additionele benodigde jaarlijkse gelden voor 2): **~€ 30mln**

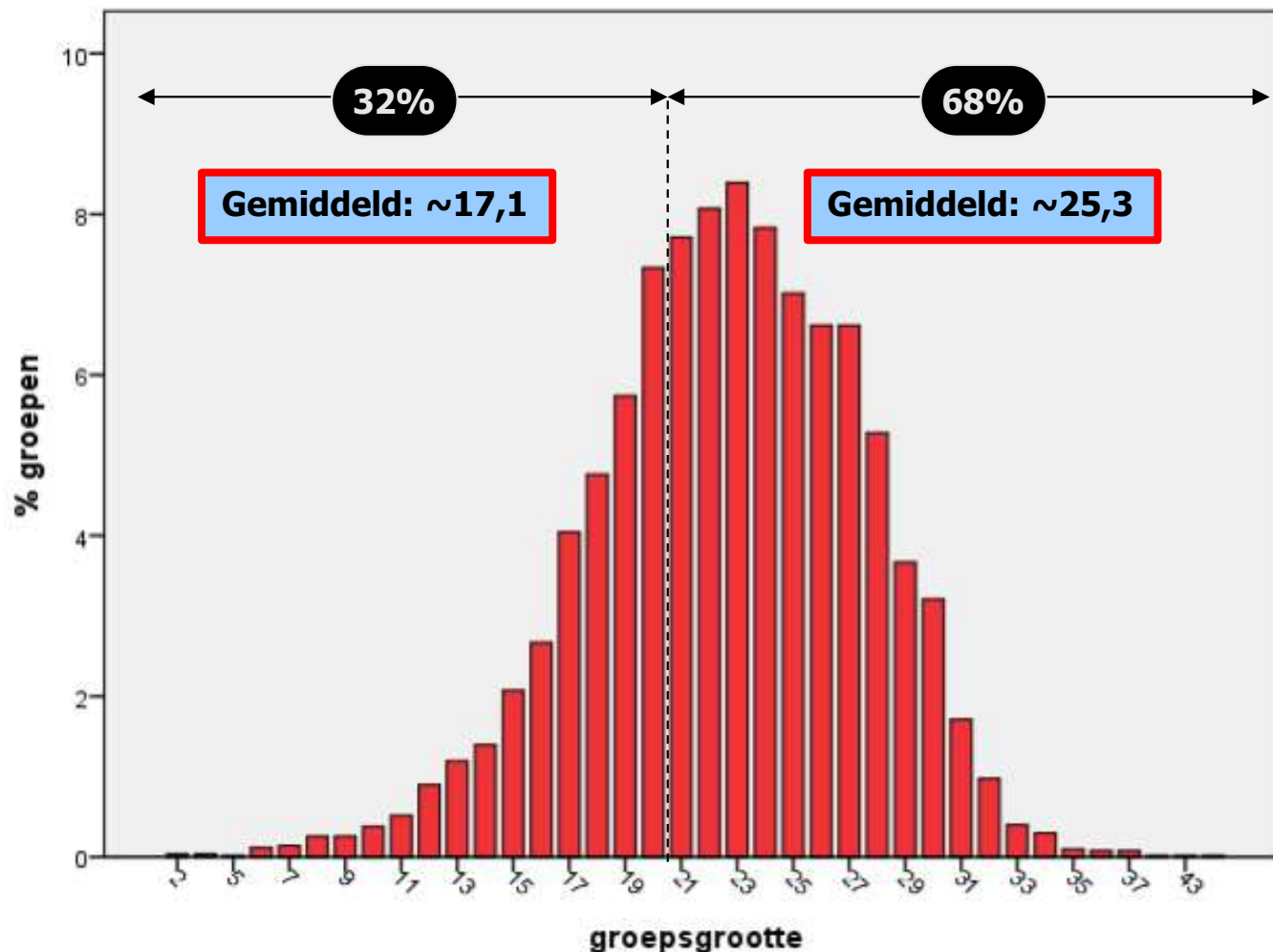
3) Jaarlijkse extra kosten voor het landelijke voltijd HB SWV + landelijk voltijd expertise centrum (o.a. voor het ontwikkelen van een hoogwaardig HB PO curriculum): € 5-15mln

Totale benodigde additionele gelden: € 135-165mln (detailberekeningen nog te doen).

Dit bedrag stijgt grotendeels pro rata met een eventuele procentuele stijging van de reguliere lumpsum gelden i.v.m. eventuele stijgende lerarensalarissen. Deze schatting nog te verifiëren met een expert van het ministerie OCW.

Schema 10b: ~25,3 leerlingen per klas in standaard reguliere PO situatie

Hieronder is de spreiding van de groepsgrootte per groep weergegeven.

Figuur 2: spreiding groepsgrootte per groep, bron: DUO

De gemiddelde klassengrootte is 22,9 (bron: DUO), maar klassen van 20 of kleiner komen in een reguliere PO situatie zonder achterstanden of een bijzondere onderwijsvorm als speciaal(basis)onderwijs nauwelijks voor. Daarom is de gemiddelde gangbare klassengrootte voor een standaard reguliere situatie geschat op **25 à 26**. Deze berekende schatting nog te verifiëren met een expert van het Ministerie van OCW